

Beszélgetés Heisler Andrással aktuális kérdésekről

Heisler András volt a vendége Az Élet Menete Alapítvány klubjának. A választott nagyon általános témát (A magyar zsidóság jövője) a legutóbbi napok/hetek eseményei alaposan felülírták. Mégis számos fontos kérdésre jutott idő a viszonylag rövid találkozáson. A beszélgetést vezető Rangos Katalin rögtön a menekültügyről kérdezte a Mazsihisz elnökét.

Amikor elkezdődött ez az örület Európában – vágott a közepébe Heisler András –, fogalmunk sem volt, hogyan kell kezelni. A történelminek nevezett társégházaknak sem. Mindenki hallgatott, és ezért sok kritikát kaptunk. Viszont azonnal segítőtünk, gyűjtést rendeztünk, és a zsidó civilek nagyon kitétek magukért. A Keleti pályaudvarnál a segítők hetven százalékáa a zsidó közösséghez tartozott. Utána fogalmaztuk meg csak pontosan: nekünk az a dolgunk, hogy segítsünk a rászorulóknak, aki éhes, annak enni adjunk, aki fázik, azt pokróccal betakarjuk. A magyar kormány és az Európai Unió meg az a dolga, hogy megoldja ezt a kérdést.

Jelent-e a párizsi merénylet extra fenyegetettséget az európai nagyvárosokban élő zsidóság számára?

Még migrációról szó sem volt, amikor a szélsőséges iszlám miatt már jeleztük a kormánynak, hogy a nálunk összegyűlt információk szerint a zsidó intézmények kockázati szintje emelkedett szerte Európában, így nálunk is. Vagyis bármikor, bárhol, bármi megtörténhet, de a terrorveszélyt alapvetően nem a migráció, hanem a szélsőséges iszlám megjelenése jelenti. Azt azonban fontosnak tartom, hogy ezeknek a tömegmozgásoknak ellenőrizni kell lenniük. Tény, hogy vannak ezzel ellentétes, nem hivatalos vélemények, Feldmayer Péter vagy a váci hitközség nem így nyilatkozott.

Mennyire megosztott a zsidóság Magyarországon, és ez hasznos vagy haszontalan? – hangzott a kérdés „belügyeinkről”.

A zsidóság mindig sokközpontúan fejlődött, sosem volt centrális szerveződése. Tradicionálisan mindig egy-egy bölcs rabbi köré szerveződött a közösség. Ezek nem szükségszerűen gondolkodtak egyformán minden kérdésről. Vagyis a vita természetes jelenség a zsidóságban belül. Hogy ez jó-e vagy sem: kétezer év alatt bírodalmak buktak el, népek tűntek el a sülylesztőben – ezzel a sokközpontú szerveződéssel a zsidó nép megmaradt, sőt államot teremtett. Vagyis ez egy jó stratégia.

A magyarországi zsidó szervezeteket egyformán kezeli az állam?

Formálisan Magyarországon ma három bevett zsidó egyház van: az EMIH, a MAOIH és a Mazsihisz. Van még a két reformközösség (felekezet), amit az állam nem ismer el. A három elismert közül a Mazsihisz a legerősebb, létszáma, infrastruktúrában, intézményhálózatban. Az EMIH remekül kommunikál, erős (talán túlságosan is) a médiája. Az ortodoxia viszont nagyon legyengült, intellektuálisan is, anyagilag is – az csak városi legenda, hogy erős anyagi támogatást kapnak tengerentúlról.

A Chábád Lubavicsi mozgalom egyébként – fűzte hozzá magyarul – mindig a mindenkori hatalomhoz közel pozicionálta magát, aminek egyik magyarázata, hogy létrejöttkor Oroszországban a kozák pogromok elől kizárólag a cár oldalán kereshettek védelmet.

Ehhez képest mi igyekszünk öntudatos, saját véleményét megfogalmazó, érdekeinket előtérbe helyező kommunikációt folytatni. Ez sok konfliktushoz vezethet, de az elv mindig az, hogy el lehet menni a falig. Onnan azonban mindig vissza lehet és vissza is kell térni a párbeszédhez. A képzeletbeli falon túlról már nincs visszaút. Mi többször állunk ehhez közel, de sikerült megtartanunk azt a határt, ahonnan vissza tudunk térni a normális párbeszédhez. Tudni kell, a független gondolkodás mellett a Mazsihisz ezer szállal kötődik a mindenkori hatalomhoz, hiszen intézményei közszolgálatot látnak el, normatív támogatásokat kapnak, van a járadék a jogtalanul elvett ingatlanok után. Ezért mondom, hogy fontos a párbeszéd.

A tárgyalásos helyzetek jobb az utóbbi hat évben, mint korábban bármilyen kormányzat idején?

Jobbközép kormányánál mindig könnyebben lehet lobbizni, ugyanis ők bizonyítani akarják filozofizmusukat. Ez mindenhol így van a világban. A közelmúltban volt egy fél-éves szünet a kormány és a Mazsihisz közötti kommunikációban. Közben Magyarország elnyerte a Nemzetközi Holokauszt Megemlékezési Szövetség elnökségi pozícióját. A helyzet tarthatatlannak bizonyult: miközben a kormány egy jelentős nemzetközi szervezetet irányít, saját zsidóságával nem tud szót érteni. Lázár János meghirdette a konszenzuskeresés korszakát. Komoly gesztusokat kaptunk: segítséget a Rumbach utcai, a miskolci és a szegedi zsinagóga helyreállításához, illetve az elhagyott temetők rendezéséhez. Ezeket az elmúlt húsz évben nem tudtuk megoldani, a pályázatokkal rendre nem sikerült pénzt szerezni.

Lázár János megoldáskereső viselkedése jelenti azt is, hogy visszavonják Schmidt Mária megbízatását?

A Józsefvárosi projektből Schmidt Mária nem hívták vissza. Magyarországon ezt egy ember tudná megváltoztatni...

Szegednek, Miskolcnak van a zsinagóghoz zsidó közössége?

Mindkét helyen élő zsidó közösség van, ami persze nem azt jelenti, hogy ezeket a nagy zsinagógákat meg tudnák tölteni. Az épületek művészeti emlékek, és esetenként, ünnepi alkalmakkor, helyet adnak zsidó testvéreinknek. Egyébként turisztikai látványosságok, ahogyan a Dohány utcai zsinagóga is hétköznapi látogatókat fogad. Nagy ünnepeken azonban minden évben megtelnek.

Hány zsidó van Magyarországon? Százezer.

Mennyire népszerűek a zsidó iskolák?

A Lauderbe és a Scheiberbe egyaránt nagy a túljelentkezés, és nem csak zsidó fiatalokat iratnak be. A szülők jó zsidó iskolába akarják küldeni gyerekeiket. A Laudernek sajátos szellemisége és minősége van – viszont nem mindenki tudja megfizetni, a Scheiber viszont ingyenes, és érthetően ez is fontos szempont sokak számára.

Előkerült még az antiszemitizmus kérdése is, hogy erősödik-e (lásd: a Jobbik jelenléte a közéletben), vagy csak a szubjektív érzés zavar bennünket. A Mazsihisz elnöke szerint az európai országokhoz képest „parádés dolgunk van”. Nem nő a fizikai atrocitások száma. Viszont az intenzitásuk erősödik, a megnyilvánulások egyre hangosabbak. A parlamentben is, másutt is. És a dolgok mindig a kocsmai antiszemitizmussal kezdődtek... Ami a Magyar Művészeti Akadémia gyűlésén történt, húsz éve még elképzelhetetlen lett volna.

Ilyenkor kell hivatalosan tiltakozni az MMA-nál? Meg kell torolni mitlításban?

Sokan kritizálnak miatta, de mindig mindenre ugrani véleményem szerint nem szabad. Elég sok verbális verekedésbe belemertünk. Ha mindenre ráugrunk, súlytalanná tesszük reakcióinkat. Az említett esetben mi nem reagáltunk, de elég markáns volt a társadalom reakciója. Sokszor ez a fontosabb.

Gyakran elhangzik, a magyar társadalomnak bocsánatot kell kérnie...

Nyilatkozatok szintjén nagyon jól állunk. A miniszterelnök a Zsidó Világkongresszus budapesti ülésén nyilatkozott a zéró toleranciáról, Lázár János az UNESCO kongresszusán hibátlan beszédet mondott, ugyanő a Dohány utcában, Navracsics a Tom Lantos Intézetben... Valójában már nem jó nyilatkozatokat várunk, hanem jó aktivitást. Mert közben Hóman Bálint szobrának avatására készülnek. Persze fontosak, mert szimbolikusak a szép politikai deklarációk. Mi azonban aktivitást várunk. Nem kérünk emlékműveket, még holokauszt-emlékművet sem. Annak van súlya, ami elhangzik a parlamentben; ahogy a gyerekeket neveljük, hogy elvisszük őket Auschwitzba, Aradra vagy Recskre. Ez hasznos, ebből tanulnak.

Ez a rövid beszámoló nemigen tudja érzékelteni a beszélgetés derűs és olykor évődő jellegét, és óhatatlanul kimaradtak belőle egyes témakörök, mint például, hogy a gyermekek, unokák világiasodott nemzedéke hogyan és minek/kinek a hatására tér vissza a közösséghez, a tradíciókhoz, a vallásossághoz vagy a mélyebb hitülethez. De erre a választ minden család maga találja meg.

BJI

Átadták a felújított debreceni Kápolnási utcai zsinagógát

(MTI) Megújult a debreceni Kápolnási utcai zsinagóga: a Magyarország–Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program (HURO) keretében felújított templomot a közelmúltban avatták fel.

Horovitz Tamás, a hitközség elnöke elmondta: a vallási turizmus erősítésére pályázaton nyert 1,8 millió eurós európai uniós forrásból felújították a nagyváradi Cion zsinagógát és a debreceni Kápolnási utcai status quo zsinagógát.

Reményét fejezte ki, hogy a magyar–román határ két oldalán élő zsidó közösségek együttműködésében „ez nem utolsó fázis volt, hanem alapkötetel”, vagyis a jövőben kiszélesedik a debreceni és a nagyváradi zsidóság együttműködése.

Barcsa Lajos alpolgármester (Fidesz-KDNP) utalt arra, hogy a közelmúltban újult meg a Pásti utcai ortodox zsinagóga is az imaházzal és a kóser vágadoval, „van tehát már mit bemutatni” a zsidónegyedben.

(Hajdú Online, Molnár Péter fotó)

A zsidó közösség fejlődésével Debrecen is fejlődik – tette hozzá, a tervek között megemlíti a zsidó múltat bemutató múzeum létrehozását is, amelyet támogat a város.

Pajna Zoltán (Fidesz-KDNP), a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés elnöke kiemelte: ezekkel a fejlesztésekkel megteremtették a zsidó hitélet gyakorlásának méltó feltételeit Debrecenben.

Ehhez kellett a két ország, Magyarország és Románia összefogása – mondta, és reményét fejezte ki, hogy az új európai uniós költségvetési ciklusban ilyen célokra rendelkezésre álló 232 millió euró felhasználásával tovább fejlődhetnek a határ két oldalán lévő megyék.

Pajna Zoltán utalt arra, hogy folyamatban van a hajdú-bihari értéktár összeállítása, és újabb pályázati lehetőségekkel megkezdődhet a határon inneni és túli értékek „összefésülése”.

A projekt zárórendezvényén köszöntötték Horovitz Tamást, a DZSH elnökét, akit nemrégiben a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének al-elnökévé választottak.

Ferenc pápa elítélte az antiszemitizmust

Az antiszemitizmus ellen emelte fel szavát és a vallások közötti megújult együttműködést szorgalmazta Ferenc pápa a II. Vatikáni Zsinat Nostra Aetate című nyilatkozatának 50. évfordulójára emlékezve, amely új fejezetet nyitott a katolikus egyház és a zsidóság kapcsolatában.

Ötven különböző vallás képviselője vett részt a Szent Péter téren rendezett általános audiencián, amelyen az 1965-ben kiadott Nostra Aetate (A mi időnkben) kezdetű nyilatkozat évfordulójáról emlékeztek meg. A II. Vatikáni Zsinat záródokumentuma a katolikus egyház és a nem keresztény vallások kapcsolatának alapjait fektette le. Ferenc pápa felszólítására a Szent Péter téren minden vallás képviselője pár percig saját hagyományá szerint imádkozott néma csendben. A Mazsihiszt Heisler András elnök képviselte az eseményen.

Ferenc pápa kijelentette, hogy a nyilatkozat üzenete 50 év elteltével

is aktuális, mivel minden vallás az emberi élet ugyanazon kérdéseire keres választ. A katolikus egyházfő a vallások közötti párbeszédet szorgalmazta, nemet mondva az antiszemitizmus minden megnyilvánulására. Ferenc pápa elítélte a vallások közötti rágalmazást, diszkriminációt és üldözést. Úgy fogalmazott, hogy a kölcsönös megismerés, tisztelet és elismerés útját kell járni.

Hangsúlyozta, hogy a decemberben kezdődő szent év, amelyet az irgalmasságnak szentelt, lehetőséget nyújt a megújult vallások közötti együttműködésre a béke érdekében, az éhezés és a nyomor ellen. Ferenc pápa szerint azonban a vallásoknak közösen kell fellépniük az erőszakkal szemben, főleg ha azt a vallás névében követik el, valamint a korrupcióval, a környezeti pusztítással, a családok és az erkölcs válságával szemben is.

„Az erőszak és a terrorizmus felkeltette a vallásokkal szembeni bizalmatlanságot, vagy egyenesen elítélésükhöz vezetett” – mondta Ferenc pápa, kiemelve, hogy egyetlen vallás sem mentes a fundamentalizmus veszélyétől. A keresztények és a muzulmánok elmúlt fél évszázados viszonya kiemelkedő eseménynek nevezte a II. János Pál akkori pápa által 1986 októberében, Assisi városában rendezett békeimát. (MTI)

(nlcafe.hu)

Lapunkban már beszámoltunk e kiváló asszony életmentő tevékenységéről. Irena Sendler lengyel ápolónő nagyjából 2500 zsidó gyereket csempészett ki a varsói gettóból, saját életét is kockára téve ezzel. Irena 2008-ban halt meg, 98 évesen. Cieszyn városában most csodaszép ajándékkal adóznak emlékének: egy hatalmas falfestmény készült a nő portréjából, virágkoszorúval körülveve.

VALLÁSI ROVAT

Tévét 10. – Miért szeretek böjtölni?

Ebben az évben ászára beTévét, azaz Tévet hónap 10-e december 22-ére, keddre esik. Ez a Szentély pusztulásával (churbán) kapcsolatos évi 4 böjt egyike, hagyományosan a legrovidebb, mivel a téli időszakra esik, amikor rövidebbek a nappalok, ezeket a böjtöket pedig csak a nappali órákra rendelték el (hajnali 5:25-től délután 16:31-ig nem fogyasztunk semmiféle ételt vagy italt). Érdemes tehát tartanunk ezt a böjtöt, ami a chanukai fánkfogyasztás után különösen jól van időzítve.

A böjt nem tartozik a legnépszerűbb vallási rendeletek közé, általában úgy gondolunk rá, mint egy nagyon kellemetlen napra, amin valahogyan túl kell esnünk. Pedig korántsem ez az egyetlen lehetséges szemléletmód. Rámbám írt egy híres bevezetőt a böjtölés szabályaihoz (Hilchot Táanit 1:1-3), melyben elmondja, hogy az egész böjt alapja az a törái alapelv, miszerint baj idején az Örökkévalóhoz kell kiáltanunk (Mózes 4., 10:9). Fel kell ismernünk, hogy Ő az, aki jóra tudja fordítani sorsunkat, ha Felé fordulunk, ha megjavítjuk cselekedeteinket. Ennek egyik fizikai megnyilvánulása a böjt – egy lehetőség Istenhez közelebb kerülni, a fizikai világtól és annak élvezeteitől rövid időre eltávolodni. Rámbám azt is leírja, hogy ha esetleg a bajt nem Istenre „fogjuk”, hanem azt mondjuk, hogy megtörténik az ilyesmi, akkor az „kegyetlenség,

és azt okozza, hogy az emberek ragaszkodjanak rossz cselekedeteikhez”.

Érdekes, hogy éppen a „kegyetlenség” (áchzáriut) szót használja arra, hogy nem kiáltunk az Örökkévalóhoz a bajban. Pedig a kegyetlenségről általában azt gondoljuk, hogy az egyik ember a másikkal tud kegyetlenül viselkedni, ha olyat tesz vele, amivel fájdalmat okoz neki. Itt pontosan ki a kegyetlen kívül? Úgy látszik, hogy mi vagyunk kegyetlenek saját magunkkal, tudunkon kívül, vagyis érzéketlenek, mert nem vesszük észre azt, ami nyilvánvaló. Mintegy figyelmen kívül hagyjuk az eseményeknek azt a kézenfekvő értelmezését, hogy valami rosszul csináltunk, és ezért kapunk isteni büntetést, azonban imával és megtéréssel ez helyrehozható. Valószínűleg abból ered ez az érzéketlenség, hogy nem vagyunk kibékülve azzal a fogalommal, hogy Isten folyamatosan figyel minket, és alkalmanként visszajelez számunkra. Kényelmesebben érezzük magunkat egy következmények nélküli, „szabad” világban.

Rámbám bevezetőjében említi azt a törái szakaszt, amelyet „fedések” néven ismerünk. Hosszú időn át nehezen volt értelmezhető az a rész, ami a véletlenről (keri) szólt: „ha ti véletlenszerűen jártok [el] velem, akkor én is véletlenszerűen járok [el] veletek” (Mózes 3., 26:23-24). A mai korban azonban adódik egy meglepően kézenfekvő olvasat. Sokan ugyanis pontosan a véletlenszerű hatásokkal akarják megmagyarázni a minket körülvevő világ létrejöttét,

kialakulását. Régebbi korokban csak a történeket lehetett a véletlennek tulajdonítani. A Rámbám ezt a fajta hozzáállást nevezte „kegyetlenségnek”, mert megakadályozza az imát és a megtérést. Ma azonban az az illúzió is rendelkezésünkre áll, hogy az egész világ pusztá véletlenségből keletkezett, egyáltalán nincs is Isten, minden teljesen véletlen. Olyan szintű bizalom övezi ezt az elméletet, olyan magas tudományos támogatottságot élvez, hogy ezáltal az embereknek tökéletesen szabad akaratuk marad dönteni, higgyenek-e Istenben vagy sem. Régen ilyesmi fel sem merülhetett. Ezért sokan azt mondják, a mai kor emberének legfontosabb kihívása a hit, az emuná, amiről Bölcsenik úgy tanítják, hogy – a látszattal ellentétben – a szívben dől el. Akkor tudunk csak tisztán gondolkodni, ha elménket semmilyen érzélem nem befolyásolja. Ha a szívünkben nincsen meg a nyitottság arra a gondolatra, hogy talán van Isten, akkor semmilyen észérvm nem segít, mert minden kérdésre fogunk találni Isten nélküli választ (legalábbis olyasmint, amit válasznak érzékelünk).

A Meszilát Jesárim című könyvből (15. fejezet) megtudhatjuk, hogy a böjt esetében fordítva is működhet a dolog: intellektuális felismerésünkön keresztül is befolyásolhatjuk érzékelésünket. Ehhez csak azt kell végiggondolnunk, pontosan mi is a jó abban, hogy eszünk. Lenyelünk egy kis falat ételt, aminek pár percen keresztül érezzük az ízét. Tökéletesen mindegy, hogy a legdrágább csemeget fogyasztunk vagy a legközöslegesebbet, mindkettő végül ugyanazt a célt éri el. Ha többet eszünk a kelleténél, a legkülönbözőbb betegségek veszélyeztetnek minket, viszont ha csak éppen jóllakásig eszünk, akkor is elálmosodunk tőle, és képtelenné válunk az aktív cselekvésre. Mindezt a Meszilát Jesárim úgy summázza, hogy az étkezésben a jó csupán illúzió, a rossz hatásai viszont nagyon is valódiak. Ez a jelenség az étkezés kapcsán figyelhető meg a legélesebben, viszont a fizikai világ minden más részére is igaz. Ez egy olyan felismerés, ami tartalommal és értelemmel töltheti meg böjtünket.

Szántó-Várnagy Binjomin Zeév binjomin. hu

Frölich Róbert: jó a kormány és a Mazsihisz kapcsolata

(MTI) Jó a kormány és a Mazsihisz kapcsolata – nyilatkozta Frölich Róbert országos főrabbi, a Mazsihisz közgyűlési tagja a Népszabadságban megjelent interjújában.

A mindenkori magyar kormánynak komoly felelőssége, hogy jó viszonyt ápoljon a magyarországi zsidósággal és annak legmarkánsabb képviselőjével, a Mazsihisszel, mint ahogy a Mazsihisznek is elemi érdeke és kötelessége, hogy jó legyen a kapcsolata a mindenkori kormánnyal. Ez nem politikai szimpátia kérdése – mondta a főrabbi.

Annak kapcsán, hogy a kormány mintegy kétmilliárd forinttal támogatja a 2019-ben Budapesten megrendezendő Európai Maccabi Játékokat, a zsidó sportolók sereg-szemléjét, Frölich Róbert elmondta: az olimpiához hasonlóan ez a sportrendezvény sem nyereséges, de az erkölcsi siker hatalmas lehet. „Bizonyíthatjuk a világnak, hogy ez nem egy antiszemita ország” – fogalmazott a főrabbi a Népszabadságnak adott interjújában.

בר מצוה

Toldot szombatján, számos vendég részvételével, a Bethlen téri zsinagógában hívták fel a tórához Váncsa Aladárt, Arie Slajme ben Majsét, a Wesselényi utcai zsidó iskola diákját, Delikát Dóra és Váncsa Csaba elsőszülött gyermekét. Az ifjú a hagyományos dallamon, gyönyörűen mondta el a bráchákat, egy részt a tórából, valamint a haftara szövegét. A család által rendezett kiduson köszönet hangzott el Aladár felkészítőinek: Deutsch Péter rabbinak, valamint Hegedűs Pálnak és Dan Danielnek.

Sajnos e jeles eseményt már nem érthette meg Deutsch Róbert főrabbi zsl., aki elkezdte az ifjú felkészítését, és Aladár nagymamája sem, Delikát

Inrné (sz. Fleischer Katalin) zsl., aki az egykori kispesti kile lelkes és aktív képviselője volt.

Tiltakozás

A Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége tiltakozik az ellen, hogy Hóman Bálint születése 130. évfordulóján szobrot kapjon Székesfehérváron. Hóman Bálint a náci Németország és Hitler feltétlen híve volt. Egyetértett és szorgalmazta, hogy hazánk vegyen részt a második világháborúban, amely 1943-ban a 2. magyar hadsereg voronyezsi tragédiájához vezetett. Szembefordult a Kállay-kormány kiugrási törekvéseivel, ami végezetül Magyarország megszállását okozta.

Történeksként, akadémikusként és miniszterként szerepet vállalt a zsidótörvények megalkotásában. Kijelentette: a zsidókérdésben „végre szakítani kell a kompromisszumok rendszerével [...]”. Tudatára kell ébrednünk végre, hogy a zsidó [...] ellensége kell, hogy legyen a mai kormányrendszernek. [...] A meglevő törvény rossz. Ezért mielőbb meg kell hozni az új egy-két szakaszos törvényt, mely faji alapra helyezkedik”.

Hóman Bálint is felelős a második világháborúban elpusztult katonák, zsidók, civilek, hadifoglyok haláláért.

A jelenlegi történések egy része megpróbálja Hóman Bálint ügyét zsidó ügyként kezelni, sőt egyesek zsidómentőként tüntetik fel. Határozottan kijelentjük, hogy Hóman Bálint ügye magyar ügy, és egy ilyen politikai tevékenység jutalma nem lehet köztéri szobor.

Hanti Vilmos elnök

Felejthetetlen szomszédok

Pápai „szomszédainkkal” még valamikor 2012 őszén találkozhattunk először, s akkor tehetünk történelmi sétát a megújult zsinagóga falai között. A kitűnő belsőépítész, Rajk László megálmodta molinókról valóssággal lekívánkoztak a „szomszédok” – szüleink, nagyszüleink, dédapáink és dédanyáink –, hogy elvegyüljenek a kiállítás utcaucskáiban barangoló „rokonság” között, mintegy belekialtva a nagyvilágba, hogy csupán a testük füstölgött el Auschwitz és Majdanek kéményein át, a lelkük egy tapodtat sem mozdult innen, s nem is fog, míg él az emlékezet.

Gyékiczki András, az egykori pápai diák, majd Bibó-kollégista tudta, hogy egy percig sem késlekedhet, itt az idő, cselekednie kell, hogy az „elfelejtett lelkeknek” ne engedje meg, hogy végérvényesen a múlt ködébe vesszenek. Fáradszónaként a múlt ködébe kezdett, évekig gyűjtögette a könyv- és levéltárak dokumentumait, de legalább akkora figyelmet szentelt a családi fiókok mélyén megbúvó pótolhatatlan ereklyéknek is. Épp annyi gyűlt össze, mint amennyi egy kiállításra való. Később még több is, így aztán előre sejtteni lehetett, hogy „Elfelejtett pápai szomszédaink” hallatnak még magukról...

Így is történt. Hónapokkal hosszabbították meg a pápai kiállítást, hogy később majd „útra keljen”, s meg se álljon a Rumbach Sebestyén utcai zsinagógáig. Aztán a híre túljutott az ország határain, hogy a „nagy vízen” túl, az Amerikai Egyesült Államok fővárosában, Washingtonban, a Kennedy Centerben legyen otthonra, ha csak pár órácska erejéig is. A „szomszédok” aztán átköltöztek a nyugati partra, az Angyalok Városába, a Los Angeles-i „Ho-

ocaust Museum”-ba, hogy a világ másik felén se feledkezzenek meg arról, hogy valamikor – még a boldog békeidőkben – több mint háromezer zsidó lakta Pápat, maradandó módon alkotott és teremtett, gazdagítva szülővárosát, hogy aztán negyvenévesen egy zokszó nélkül lemondjanak rólok.

Pedig nem tegnap volt, hogy letelepedtek ebben a dunántúli barokk városban. Köszönhető mindez a tizenharmadik század kiemelkedő személyiségének, gróf Esterházy Ferencnek, aki nemcsak védelmet nyújtott a betelepülő zsidóságnak, hanem a szabad vallásgyakorlást is lehetővé tette. Így aztán nem csoda, hogy Leopold Löw rabbi 1846-ban már a város újonnan felépített zsinagógájában tarthatta meg szertartását – magyar nyelven.

Róla, majd a nyomdokaiba lépő, alkotó szellemű zsidó emberekről szólt egy vetített képes előadás kíséretében Gyékiczki András, aki nemrégiben két alkalommal is találkozott népes hallgatóságával a Bálint Házban.

Miképp a korabeli fotók követték egymást, úgy „elevenedett meg” a váson, s öltött hús-vér testet egy asszimilálódní vágyó közösség, mely egyszerre igyekezett magyarrá válni s híven őrizni ősei tradícióit. Ahogy aztán az előadás lépdelt korral korra előre, úgy csengtek egyre ismerősebben a fotók alatt feltüntetett nevek, s fedezhetett fel ki-ki egy-egy, már-már a feledés homályába vesző szomszédot. Így aztán a zsollyék is megteltek étellel – a hallgatóság az előadóval együtt emlékezett. A „szomszédok” pedig a közeljövőben ismét visszaköltöznek a pápai zsinagógába, hogy újból találkozhassanak kései szeretteikkel.

Hámori András

Körzeti kitekintő

Szeged

Az MTA-SZTE Vallási Kultúrakutatási Csoport és az SZTE BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék szervezésében „Lojalitások és nemzeti öntertelmezések a közép-európai zsidó közösségekben a XIX. század végén és a XX. század első felében” címmel konferenciát tartottak. A rendezvényen egyetemi oktatók (Turán Tamás, Komoróczy Szonja Ráhel, Fenyvesi Katalin, Glässer Norbert, Zima András, Pejín Attila, Dévavári Zoltán) előadásai hangzottak el. A konferenciasorozat Glässer Norbert szervezésében tovább folytatódik „A nagy háború hatása a mindennapok kultúrájának változására” címmel.

Hitközségünkben tartott kihelyezett ülést az ország legnagyobb létszámú és 25 éves múltra visszatekintő klubja, a Szent-Györgyi Albert Rotary Club. A vendégeket Lednitzky András elnök tájékoztatta a közösség múltjáról, karitatív, szociális gondozó tevékenységéről, a zsi-

nagóga rekonstrukciójáról. A klub tavaly táblát helyeztet el a holokauszt áldozatává vált hajdani tagjai emlékére a zsinagógában. A látogatás hagyományos zsidó vacsorával és a szeretetotthonunknak adott adomány átadásával zárult.

Fennállásának 125. évfordulója alkalmából a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara teljes elnöksége felkereste a szegedi zsidó temetőt, ahol koszorút és kavicsokat helyeztek el a zsidó származású hajdani elnökök, alelnökök és titkárok sírjánál, emlékezve Kulinyi Zsigmondra, Wimmer Fülöpre, Biedl Samura és a többi, a város gazdasági felvirágztatásában részt vevő, ipart, gyárakat, kereskedelmet, bankokat létrehozó személyiségre. A közös megemlékezés a kamara és a hitközségi vezetés együttműködését erősítette.

„Életünk a pódiumon” néven kamaraszínpadi programsorozatot indított a hitközség és az Alapítvány a Szegedi Zsinagógáért. Első rendezvényünkön Csákányi Eszter Kosuth- és Jászai-díjas színművész mutatta be nagy sikerrel a Rubin Eszter Barhesz című regénye alapján készült monodramát. A három éve megjelent kötet már kifogyott a boltokból, csak e-könyv formájában áll rendelkezésre. Az előadást színesítette a szerző által elkészített és a közönség által elfogyasztott, a helyszínen kigyúrt, csavart és megsütött barhesz, amely nemcsak puha, omlás, hanem finom illatú is volt. A közönség havonta tervezte hasonló, kis színpados produkciók bemutatását, új könyvek népszerűsítését, elsősorban a zsidó irodalomból választva. Programunk támogatására Csákányi művésznő ígéretet is tett.

L. A.

Hírek, események röviden

– **Ima és köszöntés Gyöngyösön.** Negyvenöt év után újra a sábbát dallama töltötte be a felújított kis imatermet Gyöngyösön, november végén. A Status Quo Ante Zsidó Hitközség közös imája felemelő élmény volt a negyven hitközségi tag számára a megszépült teremben. Az együtt imádkozás élményét erősítette a 90. születésnapját ünneplő kilettag, Vértes György köszöntése. A közösség nagyra becsült doyenje könnyeivel küzdött, mikor felhívták őt a tórához. Az imát követően a vezetés kóser kidusra hívta meg a jelenlévőket.

Kóser, glatt kóser, kásrut, hechser meg a többiek

Ezen munka nyomtatott eredetijét Verő Tamás rabbi állította össze.

A cél az volt, hogy mindenkinek eljuttassa azokat az információkat, amelyek „minimálisan” szükségesek, hogy meg lehessen felelni a kóser étkezés törái és rabbinikus előírásainak.

Már a cikk elején ki szeretnénk hangsúlyozni, hogy lehetőség szerint törekedni kell a vallási felügyelet alatt készített ételek és/vagy hozzávalók fogyasztására!

Amennyiben ez nehezen megoldható, reményeink szerint ezzel a vallási szabályokat szem előtt tartó cikkkel segítséget tudunk nyújtani minden embernek, aki megpróbálja megtartani a kóser étkezés négy évezredes szabályait.

Ezen cikkek megjelentek a Magyarországi Kóser Felügyelet Facebook-oldalán is.

A zsidó élet egyik alapja, hogy az ember milyen élelmiszert juttat be a szervezetébe, a vérkeringésébe, és így a szívébe, illetve az agyába.

A Tóra beszél rituálisan tisztá (táhor) és tisztátalan (táme) állatokról. A későbbi korokban a rabbik egységesítették a kóser vágás, illetve a kóser étkezés szabályait.

A kóserység egyik legfontosabb, szimbolikus üzenete, hogy ne feledd, a lakásod legrejtettebb zugában, így a konyhájában vagy az éléstárban is zsidónak kell maradni!

1. rész: Kenyér és pékáruk

A legelső alapelv, hogy törekedjünk a pát jisráél/pas jisróel (zsidó készítésű kenyér) fogyasztására! Lehetőség szerint „hechser”-t (rabbinikus igazoló pecsétet) tartalmazó kenyeret vegyünk. Erre sabbátkor kifejezetten nagy hangsúlyt fektessünk.

A mai világban a sütés során sok

helyen nem kóser segédanyagokat is használnak. Ezek a pékáruk természetesen nem kóser.

A kóser pékáru beszerzésére ma Magyarországon is lehetőség nyílik (kenyér, kifli, kalács, zsemle, kakaós csiga, lekváros táska stb.).

Néhány jó tanács

Először is tartózkodnunk kell az előre (nejlonba, celofánba) csomagolt kenyerek vásárlásától, amelyek szupermarketekben, nagy bevásárlóközpontokban kaphatók, mert nagyon sokszor az E471-es kódszámú tartósítószerrel kezelik, hogy megtartsák a frissességüket, amely adalékanyaghoz kóserági ellenőrzés kell, azaz ezek valószínűleg nem kóser.

Ha mindenképpen kenyereket akarunk valahol vásárolni, mindenképp meg kell vizsgálni az összetevőket.

Fontos kérdés, hogy tartalmaz-e tejszármarékokat.

A tejes kenyér sok problémát vet fel, ezért a vallásjog már eleve megtiltja a tejtartalmú kenyér készítését.

Néhányan megengedik a nem zsidó pékségben gyártott péksütemények fogyasztását, ha azok bizonyíthatóan nem tartalmaznak „nem kóser” alkotóelemeket. Ezt „pát ákum”-nak nevezik.

A zsömléket általában vízzel készítik, de azért ennek is figyelmet kell szentelnünk, és a vásárlás során mindenképp kérdezzünk rá a készítés során használt alkotóelemekre!

Nézzünk körül kicsit külföldön! Kóserként ismeretes Franciaországban a klasszikus recept alapján készített nemzeti kenyér, a híres baguette.

Angliában általában állati zsiradékot használnak a kenyerek elkészítéséhez használatos edények, tálak kiszívására, ezért az Angliában vásárolható kenyerek általában nem kóser.

Olaszországban a „strutto” nevű állati zsiradékot használják, amit szintén nem fogyaszthatunk.

A WASA, a RYVITA és a LIEKEN üzemek által gyártott kekszeket sokan fogyasztják, ám figyeljünk rá, hogy van-e tejtartalom.

Minden esetben meg kell vizsgálnunk a csomagoláson feltüntetett összetevők listáját!

A bolti süteményeket általában margarinnal, illetve a korábban már említett E471-es adalékanyaggal készítik, ezért különleges figyelmet érdemelnek, és fogyasztásuk tilalom alá esik.

Amennyiben lehetőségeink megengedik, hogy otthon készítsünk kenyeret, akkor az sokkal jobb, mint bármelyik bolti kenyér, hiszen pontosan tudjuk, mi van benne. Ám ez esetben

is minden összetevőt alaposan meg kell vizsgálnunk!

(A budafoki élesztő kóser!!!)

2. rész: Tej és tejtermékek

Verő Tamás rabbi és Radnóti Zoltán rabbi összefoglalása.

Mitől kóser a tej? Attól, hogy kóser állatból származik. A középkori vallásjogban kialakult egy szigorítás, miszerint a fejés pillanatától kezdve egy zsidó embernek kell felügyelnie a tej útját. Ezt a tejet „háláv jisráél”-nek, azaz zsidó felügyelet alatt tartott tejetnek nevezik (röviden „zsidó tej”).

Európai országokban a mindennapi bolti forgalomban általában nincs ilyen tej, és a tejszármarékok, amelyek itthon vagy bármely európai nagyáruházban kaphatók, szinte biztosan nem „háláv jisráél”-ek.

Tehát aki tartani akarja ezt a szigorított törvényt, az keresse meg a budapesti rabbinátust (rabbisag@mazsi-hisz.hu), ahol felvilágosítást tudnak

adni arról, hol és miként lehet Magyarországon „háláv jisráél”-t beszerezni, vagy hogyan tud az ember hozatni magának kóser tartós tejet vagy kóser sajtot Izraelből.

A következő tanácsok azoknak szólnak, akik nem „háláv jisráél”-t fogyasztanak.

Fontos kiemelni, hogy a legtöbb rabbi szerint napjainkban Európában fizikailag már nem is létezik „nem kóser” tej, hiszen nagyüzemi módon már nem fejnek sem kancát, sem bármilyen más nem kóser állatot.

Azok, akik a nem „háláv jisráél”-ből készült vajot használják, tartózkodjanak az alacsony zsírtartalmú (light) vaj fogyasztásától, mert elég nagy esély van arra, hogy nem kóser adalékanyagokat tartalmaz, azaz akkor a vaj sem kóser. Ajánlatos a 80-82%-os vajat vásárolni.

A tejszínben elég sok egyéb összetevő van. Legyünk vele nagyon óvatosak!!!

A lágyabb kávétejszín kevésbé problémás, bár az sem zsidó tej. Gyümölcsízítés nélküli natúr joghurt általában megengedett, ám a gyümölcsízítésűt nagyon sokszor zselatinnal kezelik, ami nem kóser, illetve a vörös színezésnél sokszor használnak kármint, amit bíbor-tetűből készítenek. (A kármintszínezék E-kódja: E120 és E132.)

A sajtokat ketté kell választani:

1. kemény sajt fogyasztása (gouda, ementáli stb.) – nem esszük meg.
2. lágy sajt (Philadelphia), túró, gomolyasajt, juhsajt – nem minősülnek vallási értelemben sajtoknak, és mint ilyenek, fogyaszthatók. Persze előtte meg kell nézni az összetevőket, hogy nem tartalmaz-e a krémesítést elősegítő zselatint.

A sajtok készítésekor különféle oltóanyagokat (általában állati eredetű, szarvasmarhaborjak oltógyomrából kivont enzimek oldatát), illetve különböző tartósító- és színezőanyagokat használnak, amelyek valószínűleg nem kóser, ezért ezeket minden esetben meg kell vizsgálni.

A mikrobiológiai oltóanyagokkal vagy növényi oltóanyagokkal (pl. mucor pepszin) oltott sajtok elvileg kóser.

A túró kapcsán is hasonló probléma merül fel, azaz többségében állati eredetű adalékanyagokat tartalmaz.

Ma Magyarországon kapható kóser sajt!

A tejjel készített fagylaltokat sokszor nem kóser adalékanyaggal készítik, tehát nem kóser.

A nem tejes fagylaltokba, jégkrémekbe is gyakran tesznek zselatint, de a vízzel készített jégkrémek elfogyasztása megengedett. Ám mindenképp olvassuk el az összetevőket (és legyen nálunk E-lista!!!).

Néhány adalékanyag, amit ismerni kell, hogy elinduljunk

Kóser zselésítők:

- pektin (E440) – növényi (gyümölcs) alapú zselésítő
- agaragar (E406) – növényi (moszat) alapú zselésítő

Nem kóser zselésítő:

- zselatin (E441) – állati csontból kinyert zselésítő.

(A kóser halból kinyert halzselatin kósernek számít, és a kódja annak is E441, ám ezt MINDIG jelölik a csomagoláson, így: KOSHER FISH GELATINE.)

Nem kóser adalékanyag:

- sellak (E904) – a laktetű váladékából készülő, állati eredetű gyanú, az ételek fényességéhez járul hozzá.

3. rész: Zöldség, gyümölcs, gyümölcslé, szörp

Verő Tamás rabbi és Radnóti Zoltán rabbi összefoglalása.

Általában minden zöldség és gyümölcs fogyasztása megengedett, ám az Izraelből származó terményekre figyelni kell, mert rájuk különleges törái törvények vonatkoznak (pl. kohénoknak adandó „trumá” kötelezettsége, a levitáknak adandó „mászér” köteletsége, a szombat évi [smita] aratási tilalom).

Mely zöldségek és gyümölcsök nem fogyaszthatók?

Amelyekben nagy valószínűséggel találhatóak tiltott rovarok. Ezeket a terményeket mindig meg kell vizsgálni, és minden kis élősködőt (kukac, bogár, pete, zsizsik stb.) el kell távolítani. (Amit egyébként is megtennénk.) Ennek a legegyszerűbb módja, ha alaposan átnézzük őket, esetleg (mosogatószeres) vízben áztatjuk a gyümölcsöket. Amennyiben ezeket lehetetlen eltávolítani (pl. az adott rész kivágásával), akkor az

egész növényt ki kell dobni (nem lehet pl. leturmixolni).

Külön figyelmet kell fordítani a leveles salátákra, karfiolra, brokkolira, cseresznyére, szilvára, fügére, málnára.

Sok esetben a rabbik meg is tiltják néhányuk fogyasztását, mondván, lehetetlen eltávolítani az összes tisztátalan élőlényt (tumá) belőle vagy róla. A nyolclábú ízeltlábúak vagy a levélerekben élő élősködők mosással nem távolíthatók el.

Vannak döntvényhozók, akik a tudományok és a mikroszkópoknak „hála”, ezt a tiltást még jobban kiterjesztik, például a gombák törzsére, az eperre vagy a virágot tartalmazó fűszernövényekre (kapor, menta, petrezselyem, zeller, koriander stb.).

A borsót, babot, lencsét, gesztenyét – nagy mennyiségben – vízbe szokták áztatni, mivel könnyebb súlya miatt általában a víz felszínére emelkedik az a zöldség, amit a kukacok belülről már kiettek.

(A saláták közül a jégسالáta ajánlott fogyasztásra a tömörsége miatt, a kínai, fodros levelű salátát ezzel szemben nagyon bonyolult tisztítani, ezért ellenajánlott.)

A boltokban kapható – már ipari korábban megtisztított – salátakeveréket ajánlott otthon megmosni!

Az ipari, szárított gyümölcsöket néha állati zsiradékkal borítják be, hogy jobban csillogjanak vagy tartósabbak legyenek, ezért a fogyasztásukra nagyon oda kell figyelni!

Fagyasztott zöldségek és gyümölcsök fogyasztása általában megengedett, mivel a dermesztés előtt (hivatalosan is) annyi mosási és tisztítási folyamaton mennek keresztül, hogy nagy valószínűséggel már nem található a felszínén vagy a levelek között rituálisan tisztátalan rovar.

Ám ha ezek a fagyasztott zöldségek brokkolit vagy karfiolt tartalmaznak, akkor fogyasztásuk erősen nem ajánlott!

Fagyasztott gyümölcsöknél ne együk meg az előfőzöttet, mert a főzés folyamata kóserágilag ellenőrizhetetlen.

Sok esetben megtiltják a kóserági pecséttel el nem látott mazsola fogyasztását!

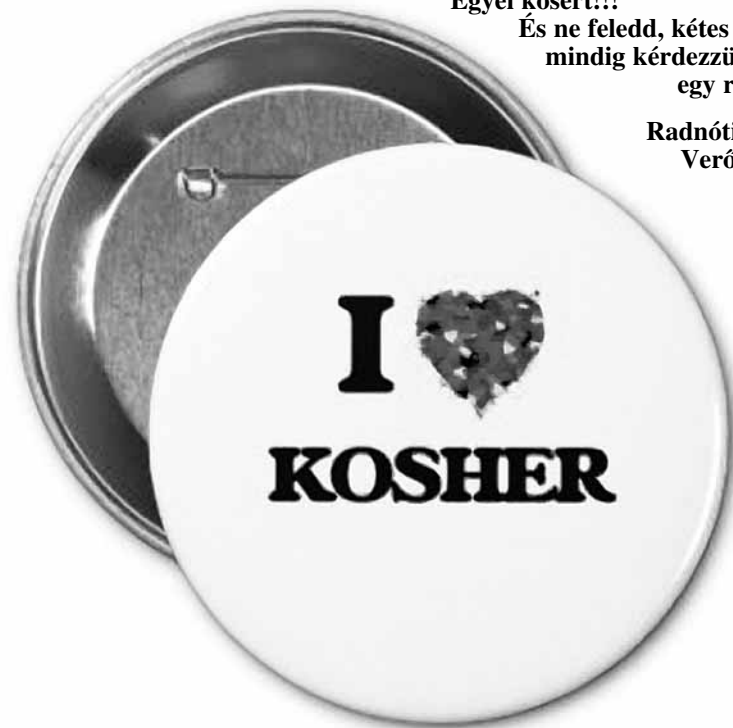
A gyümölcsleveknel (hasonlóan az alkoholhoz) szőlőt vagy szőlőszármarékokat tartalmazó italt nem iszunk. Ezen italokat nem „tréfli”-nek, hanem „nészáh”-nak nevezzük, és mivel alkohollal – opcionálisan – lehetne más istenségeknek áldozni, abból a zsidók csak a saját maguk által készítettet fogyasztják el, azaz csak kóser bort és kóser szőlőlevet igyunk!

Szigorú tilalom van azon szörpökön, szirupokon, amelyek zselatint vagy kármint tartalmaznak. Erről a korábbi, 2. fejezetben már írtunk. Minden méz kóser.

Egyél kóser!!!

És ne feledd, kétes esetben mindig kérdezzük meg egy rabbist!!!

Radnóti Zoltán
Verő Tamás

Megújult a nagyvárad Cion zsinagóga

Jelentős helytörténeti esemény zajlott le a közelmúltban Nagyváradon: a felújítás befejeztével felavatták a neológ zsinagógát. Az épület jelentősége túlmutat Nagyvárad és Bihar megye határain, hangzott el az ünnepségen.

Nagyszámú érdeklődő jelenlé-

pázni." *Felix Koppelman*, a nagyvárad hitközség elnöke hihetetlen eseménynek nevezte ezt az ünnepet, mert mint mondta, soha nem hitte volna, hogy megvalósulhat ennek az impozáns épületnek a felújítása. A hitközségi elnök kiemelte *Ilie Bolojan*, Nagyvárad polgármestere

kordokumentum, viszont Mircea Malan és Cristian Puscas sem kézzel, sem késsel nem tudták felnyitni a lezárt üveget. Percekig tartó kínlódás után végül azzal vágták el a gordiuszi csomót, hogy Mircea Malan egyszerűen eltörte az üveget. Időközben Cristian Puscas magyarul, héberül és jiddisül tudó embereket hívott a pulpitushoz, ugyanis senki nem tudhatta, hogy a dokumentum milyen nyelven íródott, míg ki nem bontották és fel nem tűnt a hatalmas betűkkel írt címzés: „Ó Felsége Első Ferencz József”. A zsinagógában tartózkodók zöme – a magyarul tudók mindenképpen – arra vártak, hogy valaki felolvassa majd a teljes szöveget, ehelyett azonban az önkormányzat egyik képviselője román nyelven tolmácsolott néhány mondatot belőle, így a jelenlevők számára alig volt érthető, hogy tulajdonképpen mit is tartalmaz az irat.

Klezmerkoncert

Az időkapzsula felbontása körüli furcsa közjáték után, mintha csak ezt a kellemetlenséget akarná azonnal elfeledtetni, színpadra lépett a Budapest Klezmer Band, és adott egy olyan fergeteges koncertet, hogy az emberek valóban minden rosszkedve, morcosága elillant. A *Jávori Ferenc* zeneszerző, zongorista vezetésével fellépő együttes a klezmer gazdag hagyományából merítve nyújtott át egy zenei ízelítőt a zsinagóga közönségének. Tradicionális, például lengyelországi és besszarábiai térségből származó klezmermuzika mellett megszólaltattak dalokat a *Hegedűs a háztetőn* című musicalből is, és a muzikusok szólózára is lehetőséget kaptak. A klezmerzene egyik alapvető sajátosságát képező klarinéthangzást *Kohán István* biztosította, de az együttes középpontjában *Gazda Bence* állt, aki virtuóz hegedűjátékával és jiddis nyelvű ének-lésével varázsolta el hallgatóit. *Máthé László* nagybőgős és *Végh Balázs* ütőhangszeres a ritmusalapot szolgáltatták, *Nagy Anna* pedig harmonikázásával gazdagította a zenekar hangzását, csakúgy, mint *Barbinek Gábor* harsonaművész, aki szólóban is megmutatta, mit tud. A Budapest Klezmer Band több mint egyórás koncertje méltó megkoronázása volt a zsinagóga felavatására szervezett ünnepségnek.

Erdély Online / Pap István

tében avatták fel Nagyváradon a felújított neológ zsinagógát. A műemlék épület helyreállítására a helyi önkormányzat a debreceni hitközséggel társulva nyerte el az Európai Unió támogatását, a Magyarország – Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 keretében. Az ünnepi eseményen *Cristian Puscas* várad helyi tanácsos, a felújítás önkormányzati projektmenedzsere szólalt fel először, kiemelve, hogy a Cion neológ zsinagóga épületének jelentősége túlmutat Nagyvárad és Bihar megye határain. Az őt követő *Mircea Malan* alpolgármester megköszönte a hitközség együttműködését a zsinagóga felújítási munkálataiban, valamint a város közösségi életében vállalt kötelezettségeik teljesítésében. Kiemelte, hogy a projekt megvalósítása során sikerült megtakarítani 400 ezer eurót, mely összegből felújították a zsinagóga falfestményeit is, illetve saját hőközpontot hoztak létre az épületnek. *Huszár István*, a város másik alpolgármestere magyarul közönte az egybegyűlteket, felidézve azt a momentumot, amikor 2008-ban emléktáblát helyeztek fel az akkor még romos épületre. Most azonban sikerült felújítani az ingatlant, ami „attól is szép épület, hogy szép emberek ilyen nagy számban eljöttek, hogy itt legyenek ma este” – fogalmazott.

Együttműködés

Horovitz Tamás, a debreceni közösség elnöke a várad és a debreceni hitközség évtizedekre visszanyúló együttműködéséről és barátságáról beszélt, mely együttműködés eddigi legnagyobb eredménye a most elkészült várad és debreceni zsinagógafelújítás. „Nagyon fontos az önkormányzatok, a hitközségek életében is, hogy azokat az épületeket, zsinagógákat, amelyeket ősünk ránk hagytak, megőrizzük, felújítsuk, és bemutassuk az utókor számára is” – fogalmazott a hitközségi elnök, aki a továbbiakban elmondta: „Büszkék lehetünk arra, hogy talán példát mutattunk mindenkinek abban a vonatkozásban, hogy szakrális épületeket, zsinagógákat nem lebontani, hanem felújítani kell. Remélem, hogy a debreceni és a nagyvárad példája mind a két országban azt fogja eredményezni, hogy mindenhol ezt fogják tenni, és a ma még romos épületek esetében mindenhol elkezdődik a fejlődés, és ezek a zsinagógák mindenütt régi fényükben fognak pom-

és *Gheorghe Carp* egykori alpolgármester jelentős szerepét abban, hogy ez a felújítás megvalósult. A továbbiakban elmondta: „Törvényeinkben van egy szent előírás: amikor egy zsinagóga már nem tudja ellátni imahátszerepét, akkor azt meg kell őrizni, és a közösség hasznára kell fordítani, mindenféle tevékenységeket kell szervezni benne, amelyek azért ne profanizálják e hely szentségét.” Ezt követően ismét Cristian Puscas vette át a szót, jelezve, hogy Nagyváradon még legalább hat zsinagóga vár felújításra.

Egy kis illúziórombolás

A beszédek után és a Budapest Klezmer Band koncertje előtt bontották volna ki azt az időkapzsulát, melyet a felújítás során a zsinagóga zárókövében találtak. Mint később kiderült, a bádogszelencében talált irat 1896-ból származik, amikor az épületen javítási munkálatokat végeztek, és tartalmazta a zsinagóga 1878-as befejezésekor időkapzsulába elhelyezett irat szövegét, az eredeti dokumentum ugyanis az 1896-ból datált és most megtalált papír tanúsága szerint megsemmisült. A bádogszelencéből könnyűszerrel kivették a kis üveget, melybe bele volt tekerve a történelmi

Jávori Ferenc (Fegya) zeneszerző, a Budapest Klezmer Band alapítója, zenekarvezetője, előadóművész, érdemes művész a Budapest Klezmer Band által elnyert Prima Primissima közönségdíjjal.

(MTI, Szigetváry Zsolt fotó)

SPANYOLORSZÁG

Zsidódomb lett Zsidóölőből

Ünnepélyes keretek között, az izraeli nagykövet és a spanyol zsidóság hivatalos küldöttségének jelenlétében keresztelték át a Castrillo Matajudíos (Zsidóölő) nevű spanyol falut, csaknem egy évvel azután, hogy az itt élők népszavazáson döntöttek a névváltoztatásról.

Az észak-spanyolországi település már a Castrillo Mota de Judíos (Zsidódomb) nevet viseli.

A helyiek azért rendeztek referendumot tavaly, mert sokak számára nyomasztóvá vált a falu négy évszázada viselt neve. Többen panaszkodtak arra, hogy kellemetlen kérdéseket tesznek fel nekik, vagy ízetlen vicceket kell elviselniük. A másik érv pedig az volt, hogy történelmi dokumentumok szerint is a falu eredeti neve Castrillo Mota de Judíos volt.

Egyesek szerint egyszerű betűhiba miatt változott meg Matajudíosra, de *Lorenzo Rodríguez* polgármester úgy tudja: a falu katolikus hitre áttért zsidó lakói adták ezt a nevet a településnek, mert a vallásuktól való elfordulást akarták így megerősíteni, hogy meggyőzzék a spanyol koronát hűségükről. A katolikus királyok ugyanis 1492-ben kiűzték az Ibériai-félszigeten élő zsidókat, és aki maradni akart, annak át kellett térnie a katolikus hitre. Később az inkvizíció is üldözte a zsidókat, sokukat máglyán égették meg.

Az új névvel a település több turistát szeretne vonzani, tervezik egy spanyol zsidó központ létrehozását, és azt remélik, hogy a Santiago de Compostelába tartó zarándokok, az El Camino vándorai is útba ejtik majd a falut.

Az ötvenlakosú falucskában nem élnek zsidók, de többeknek zsidó gyökereik vannak, és a település címerében szerepel a Dávid-csillag. (MTI)

NEW YEAR'S KLEZMER CONCERT

ÚJÉVI koncert a SABBATHSONG klezmer banddel

2016. JANUÁR 3-án vasárnap 19 órakor az Uránia Nemzeti Filmszínházban

JEGYEK: 2500,- 3500,- 4500,- FT. PÉNZTÁR: 061-486 3414 INFÓ: 0670-263 2059 WWW.JEGY.HU

IZRAELI SZÍNES

Sin Bét: a fiatalok önként ölnek

A jelenlegi terrortámadásokban részt vevő palesztin fiatalok nem parancsra cselekednek. Tetteiket sokkal inkább nemzetiségük miatti hátrányos megkülönböztetésük, rossz anyagi helyzetük, személyes kudarcaik miatt érzett elkeseredésük motiválja, állítja a Sin Bét izraeli titkosszolgálat.

Az izraeli titkosszolgálatok által készített jelentés szerint nem szervezettek a mostani támadások, de a palesztin vezetők uszító beszédei felkorbácsolják az eleve létező indulatokat.

A jelentés szerint a nemek szerinti hátrányos megkülönböztetés és mentális betegségek szintén húzódnak a háttérben. A támadások során az elkövetők számára lehetőség nyílik arra, hogy elmeneküljenek a valóság elől, amelyet képtelenek megváltoztatni. A Sin Bét megjegyzi, hogy a támadók 90%-a férfi (7 nő követett el terrortámadást). Saját társadalmi közegek és a Palesztin Hatóság vezetőinek uszító nyilatkozatai sarkallják őket tetteikre.

A Sin Bét adatai szerint a támadók 82%-a 16 és 25 év közötti, 72%-uk a Gázai övezetből származik, főként Hebronból vagy Ramallahból, másik 23%-uk kelet-jeruzsálemi lakos. A maradék 5% izraeli arab. A támadások 62%-át a Gázai övezetben követik el.

„Ezek a fiatalok nem szervezeten támadnak. Az a pletyka pedig, hogy az izraeliek megpróbálják megváltoztatni az al-Aksza mecset status quóját, szimbolikus vallási ürgyvet teremt számukra, hogy Izrael Állama ellen támadjanak” – áll a Sin Bét kutatásában.

A jelentés szerint ezek a fiatalok az internetről szerzik információikat, ahol a palesztinok azt állítják, hogy a terrortámadásokat végrehajtók az izraeli agresszió áldozatai, és hogy az izraeliek kivégzik őket. Holott a támadás, a támadó halála és a halálának megbosszulása maga egy ördögi kör. (haaretz.com)

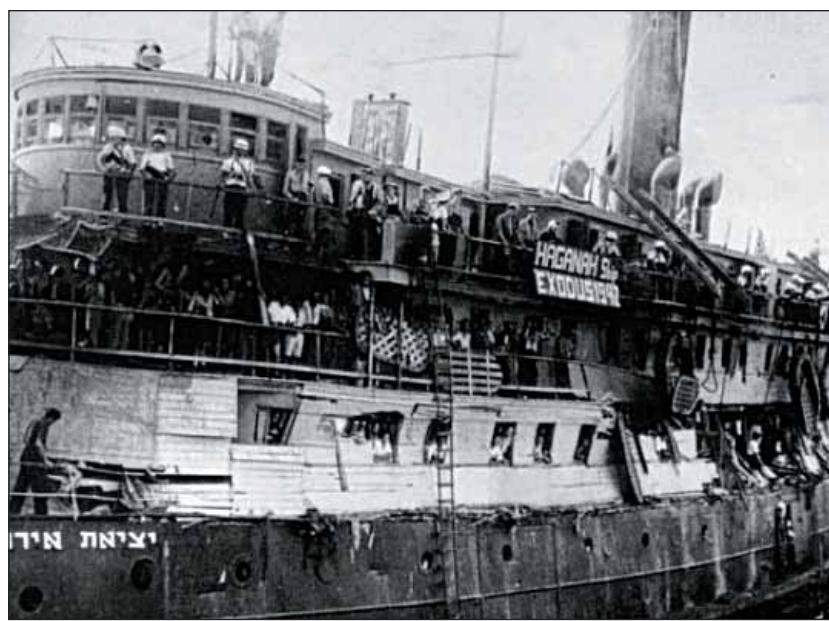
Árverésen az Exodus zászlója

Elárverezik a Palesztinába irányuló zsidó kivándorlás jelképévé vált Exodus nevű hajó izraeli zászlaját: a decemberre meghirdetett jeruzsálemi nyilvános aukción 100 ezer dollárról (29 millió forint) indul a licit a kék-fehér lobogóért.

Az árverést bonyolító Kedem aukciósház katalógusa szerint a zászló „összességében jó állapotban van. Foltok és gyűrődések láthatók rajta”.

A zászló többször gazdát cserélt az elmúlt évtizedek során. Az aukciósház nem hozta nyilvánosságra a lobogó jelenlegi tulajdonosának kilétét.

Az Atlanti-óceánon közlekedő luxusgőzösből a brit, majd az amerikai hadiflotta második világháborús csapatszallító hajójává vált President Warfieldet 1946-ban vette meg közvetítők révén az államalapítás előtti cionista felkatonai szervezet, a Hagana – a későbbi reguláris izraeli hadsereg elődje.

A hamarosan Exodusra átnevezett hajó 1947 júliusában – amerikai zsidó önkéntesekből toborzott legénységgel – a dél-franciaországi Sète-ből indult útnak titokban Palesztina felé, 4500 holokauszt túlélő zsidóval a fedélzetén. A Palesztina felett fennhatóságot gyakorló brit erők azonban még Haifába érkezése előtt feltartóztatták. A legénység és az utasok végül megadták magukat, és a hajó kikötött Haifában.

A horgonyzó gőzös zászlaját Mike Weiss amerikai zsidó önkéntes vette le az árbocról, amit egy brit hírtársaság meg is örökölt annak idején. A háromperces videó tavaly került fel az internetre.

A zsidó menekültek többségét végül Németországban tették partra, ahol táborokba internálták őket. Az eset – két évvel a második világháború vége után – világszerte felháborodást váltott ki. Ez arra készítette a brit kormányt, hogy a gyarmati fennhatósága alatt álló Ciprusra, táborokba szállítsák át a menekülteket, akik végül a zsidó állam 1948-as megalapítása után Izraelbe mehettek.

A később Philadelphiában letelepedett Weiss 1977-ben egy jeruzsálemi barátjának adta a zászlót, amelyről nem tudni, hogy hol töltötte az elmúlt évtizedeket. Az aukción a hajó egyik utasának jiddisül írt naplóját is eladásra kínálják 1500 dolláros kikiáltási áron – írja a Háárec izraeli újság internetes oldala. (Háárec IMTI)

Külgyminisztériumi közlemény

Izrael Állama elítéli az Európai Unió azon döntését, hogy megkülönböztető jelzéssel lásson el olyan termékeket, amelyek a már 1967 óta Izrael fennhatósága alá tartozó területekről származnak.

Sajnálattal vesszük tudomásul, hogy az EU – politikai okok és a bojkottmozgalom által motiválva – ilyen példátlan és diszkriminatív lépésekhez folyamodik, ráadásul mindezt éppen akkor teszi, amikor

Izrael az összes polgárát veszélyeztető terrorthullám ellen küzd.

Meghökentő és bántó, hogy az EU kettős mércét alkalmaz Izrael tekintetében, amikor több mint kétszáz más területi vita is folyik a világban, beleértve az Európai Unión belül vagy annak szomszédságában zajló vitákat is. Cinikus és alaptalan az állítás, hogy ez pusztán technikai kérdés.

A termékek megkülönböztető címkei sehogyan sem segítik elő Izrael Állama és a palesztin nép közötti politikai megoldásokat, bár az EU állítása szerint támogatja az ezekkel kapcsolatos tárgyalásokat. Épp ellenkezőleg, ez a lépés csak erősíti a Palesztin Hatóságot abban az elhatározásában, hogy ne tárgyaljon Izrael Állammal.

A termékcímkezés azon radikális elemek malmára hajtja a vizet, akik Izrael Államának bojkottjára szólítanak fel, valamint létjogosultságát is tagadják. Ezeket az egyébként egymásnak is ellentmondó álláspontokat az EU is ellenzi.

A mostani lépések bizonytalanságot ébresztenek az EU jövőbeli szándékait és szerepét illetően, valamint akár az Európai Unió és Izrael Állama viszonyára is hatást gyakorolhatnak.

Keresztény kibuc

Huszonkét évvel a holokauszt után keresztény németek csoportja érkezett Izraelbe azzal a szándékkal, hogy a zsidó államban előkészítsék a megváltást. Huszonöt évvel később a Bét El kibuc Zichron Jakov városának szerves része lett, lakóinak élete és sorsa egyé vált az izraeli nemzettel.

Körülbelül nyolcszáz ember él a Bét El kibucban. Emma és Elsa Berger, a mozgalom alapítói 1963-ban vezették az első német protestánsokat új hazájukba. Emma 1964-ben azt mondta: „Úgy érezzük, hogy mindannyian Ábrahám leszármazottai vagyunk. Láthatatlan kéz vezetett minket Izraelbe. A Messiás Izraelbe fog eljönni, és mindenki, aki ezt akarja, annak Izraelben kell lennie.” A Bét El kibuc tagjai hívó keresztények, de nem akarják a zsidókat megtéríteni. Vallási alapelveik, hogy az Újszövetség nem említi egyházat, vallási szimbólumokat vagy keresztet. A kibuc tagjai tartják a szombatot mint az ima és pihenés napját.

Sok éven át a környező izraeli közösségek gyanakvással tekintettek a keresztény németekre; úgy hitték, titokban téríteni akarnak. Még incidensekre és jogi lépésekre is sor került annak érdekében, hogy a közösség ne tudjon letelepedni. Idővel barátságok alakultak ki, a kibucba helybeliek jártak dolgozni. Manapság a Bét El kibuc a város legnagyobb munkaadója, és a zsidó lakosok is befogadták maguk közé; a kibuc kiállta az idő próbáját. A kibucnak hét gyára van a zsidó államban: pékáru-alapanyagokat, lekvárokat és zselésítőket gyártanak.

Stefan Link, a kibuc egyik alapító tagja így nyilatkozott: „Hebronban meglátogattuk Rút sírját. Rút pedig azt mondta: »Ahová te mész, oda megyek én is. A te néped az én népem, a te Istened az én Istenem.« Ez az, ami a szívünkhöz szól, így érzünk, amikor Izraelre gondolunk. Ez Isten kedvessége, hogy Izraellel lehetünk. Különösen pedig ezen időkben Izrael mellett kell állnunk. 1963 óta vagyunk itt. Nem voltak elvárásaink, amikor megérkeztünk. Tudjuk, hogy aki áldja ezt a népet, azon áldás lesz.”

A Bét El kibuc tagjai 1977-ben mérnökké képeztették magukat, és gáztámadás ellen védelmet nyújtó légcserélő rendszert építettek. Úgy vélik, hogy a Messiás eljövele előtti háborút Góg és Magóg között vegyi fegyverekkel fogják vívni. 1991-ben Szaddám Huszein iraki diktátor vegyi támadással fenyegetőzött, és rakétákat lőtt Izraelre. A Bét El légcserélő rendszere azóta a leginkább alkalmazott védelmi technológia Izraelben.

A Bét El kibuc tagjainak nincsenek televíziói, nem járnak klubokba. Valódi kommunában élnek. Van nekik testvérközösségeik Benjaminában, Magen-Saulban, a Golán-fennsíkon és Haifán. Németországban, Magyarországon, Romániában, Kanadában és Afrikában további hétszáz tagjuk van, de ők az izraeli

belügyminisztérium rendelkezései alapján nem telepedhetnek le Izraelben.

A Bét El lakói izraeli állampolgárok, gyerekeik az izraeli véderőben szolgálnak, de nem vetik be őket harcokban. Természetesen sokkal könnyebb életük lenne Németországban, azonban úgy érezték, mindenképpen Izraelbe kell jönniük, mert hiszik, hogy Isten Izrael népének adta azt a földet, és hogy a Messiás akkor fog eljönni, ha minden zsidó Izraelben él.

Németként és keresztényként úgy érzik, a múlt által okozott károkat valamiképp helyre kell állítani annak érdekében, hogy a messiási kor eljöhessen.

(Adam Eliyahu Berkowitz írása alapján / Breaking Israel News, Mazsihisz)

Történelemóra – ingyen

Ahhoz, hogy végre egy nyelven beszéljünk, hogy tények és fogalmak definiálása ne a mindenkorai politikai kurzus elvárásai alapján történjék, néhány történelmi tényt ismertetünk.

Bár álomban sem gondoltam, hogy erre az internet korában szükség lehet, de a tapasztalat azt mutatja, hogy politikusok, közéleti személyiségek – nem beszélve a széles népréteget a „közvetlen” kapcsolattartás révén igencsak befolyásolni képes újságíró-társadalom tagjairól – több, a Közel-Keletet érintő kérdésben alapvető ismerethiányban szenvednek.

(Itt kérek elnézést azon valódi újságíróktól, akik lehet, hogy az internet kezelésében nem annyira járatosak, mint a ma sajtómunkásai, ugyanakkor, a szakma presztízsét szem előtt tartva, a tényeket nem kitalálják, hanem felkutatják.)

Egyszóval az alább következő történelemóra mindenkinek szól, aki Izraellel kapcsolatban állást foglal, illetve olyan kritikát fogalmaz meg, ami – finomán szólva is – távol áll a valóságtól.

A téma szempontjából kulcsfontosságú Palesztina definiálása, és alapvető, hogy különbséget tegyünk földrajzi egység és országnév között – hiszen a kettő keverése félreértésekre ad okot.

A Babilon és az Egyiptomi Birodalom között elterülő területet, Izrael földjét (Erec Izrael, Kánaán) a korabeli rómaiak Júdea vagy Galilea névvel illették. A keresztes háborúk során a Szentföld elnevezés is meghonosodott.

I. sz. 135-ben, a Bar Kochba-lázadás leverése után Hadrianus görög-római császár – hogy a Júdea nevet, de még a zsidó királyság nevét is végérvényesen eltörölje – a terület nevét Palesztinára változtatta.

A névváltoztatás nem volt véletlen, hiszen a tengeri népek egyike, a filiszteusok (arabul: falasztin) és Izrael (itt nép) ősi ellenségek voltak, és ádáz harcot vívtak a területért.

Itt kell megjegyezni, hogy a magukat ma palesztinnak nevező araboknak a filiszteusokhoz semmi közük, nem leszármazottaik, hiszen bizonyított tény, hogy az eredeti filiszteusok európai nép volt, akik az Adriai-tenger partján éltek.

A „palesztin nép” kifejezés ellen nem emelnék semmi kifogást, ha azt nem politikai célból, Izrael delegitímációja végett alkotja meg Jasszer Arafat a 70-es években.

Egy korabeli térképen nemcsak az Izraeli és a Júdai Királyság helye tűnik fel, de a terület nagysága is, mely lényegesen meghaladja a jelenlegi Izraelét. Ebből is látható, hogy a történelem során a térség nagy átalakuláson ment keresztül.

Palesztina 1516-tól az első világháborúig az Oszmán Birodalom része volt, majd 1917–22 között brit mandátumi terület.

1923-ban a Népszövetség felosztja Palesztinát, és a pirossal jelzett részen, mely a terület 75%-át jelenti, megalakul Jordánia mint palesztin állam.

A megmaradt egyharmadot (a Jordán folyótól nyugatra eső részt) 1947. november 29-én az ENSZ (a Népszövetség jogutódja) osztja két részre, megteremtve ezzel a területen élő zsidók és arabok számára a saját ország létrehozásának lehetőségét.

A zsidók élnek ezzel a lehetőséggel, és 1948. május 14-én Izrael néven kikiáltják országukat. (Az ezt követő események részletezésére – terjedelmi okok miatt – itt nem térek ki.)

Ezen történelemóra összefoglalója egyetlen mondatban:

Sem Erec Izrael, sem a modern Izrael területén palesztin állam nem létezik, ebből következően hamis állítás az, hogy a zsidók elrabolták a „palesztinok földjét/országát”.

A Maccabi VAC vízilabdázóiról

Nyáron Berlinben, az Európai Maccabiádán, kétezernél több sportoló versenyzett, több tucat edző, sportvezető állt a csapatok élén, de olimpiai bajnok irányítót csak a magyar vízilabdázók tudhatnak magukénak. A *Kenéz György* edzette csapat nagy küzdelemben ezüstérmes lett, egy hellyel lépve előbbre a két évvel ezelőtti tel-avivi Maccabiádán elért eredményénél.

Kenéz György baráti körében, egykori vezetői között sok zsidó sportember volt és van. Ezért is mondott azonnal igent, amikor Kovács Imre edző tragikus halála után a Maccabi VAC vezetői felkérték a csapat irányítására. Amúgy évek óta az Angyalöldi Sportiskola edzője, szakosztályvezetője, itt dolgozott együtt Kovács Imrével is. Kenéz György ragyogó pályafutása mindjárt olimpiai aranyéremmel kez-

Kenéz György

dődött. 20 éves volt az 1976-os montreali olimpián, legfiatalabb játékos a Gyarmati Dezső vezette aranycsapatnak, minden idők talán

legjobb magyar vízilabda-válogatottjának. A montreali győztes csapatot többek között olyan játékosok alkották, mint Szívós, Faragó, Csapó, Horkai, Gerendás, Rusorán és a zseniális kapus, Molnár Endre.

Az olimpia után Európa-bajnokságot is nyert, kétszer volt ezüstérmes világbajnokságon, és ez a sikersorozat folytatódott a Vasasban, klubszinten. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a piros-kék csapat játékosai hosszú ideje a földkerekség legjobb klubversenyzői voltak. Kilencszer nyertek magyar bajnokságot, kétszer hódították el a Bajnokcsapatok Európa Kupáját és egyszer a kontinens kupagyőztesének trófeáját. És ebben az együttesben az egyik meghatározó játékos Kenéz György volt.

Nem csoda, ha a Maccabi VAC amatőrjei vagy félprofijai hallgatnak rá, felnéznek rá, szeretik azokat az alkalmi pillanatokat, amikor együtt lehetnek vele.

Amikor a napokban az Angyalöldi Sportiskola (ASI) vadonatúj bázisán, a Rozsnyai úti sporttelepen találkoztunk, arra voltam kíváncsi, hogy érzi magát a zsidó sportegyesületben, és kértem, mutassa be csapatainak tagjait.

– Nagy élmény volt számomra a berlini Maccabiáda, de két évvel ezelőtt már részt vettem Tel-Avivban a nagy világversenyen. Ami a csapatunkat illeti – folytatja –, ez egy baráti szeretetközösség. És most nagyon kell koncentrálnom, hogy senki ne hagyjak ki a csapatból. *Szabó Bence* OB I-es játékos, *Krémer Zoli* OB I/B-ben játszik. A többiek OB II-esek, ami a vízilabdában a területi szintet jelenti. *Mester Tamás* és *Lonker Tamás*, ők a csapat kovászai, ők tartják egyben a fiúkat. Aztán jön a három Nagy: *Nagy Gergő*, *Nagy Peti* és *Nagy Dávid*, a kapusunk, a csapat egyik legértékesebb embere, ő védte az OB I-es Miskolc kapuját is. *Udvardi Dávid* az én játékosom az ASI-ban. A nagybátyja több mint százszoros magyar válogatot volt. *Beck Dávid* a Ceglédben játszik. Az édesapja *Beck György*, a Magyar Vízilabda Szövetség elnöke. *Karika Kristóf* és *Bánhegyi Gergő* Budapest-bajnok játékosok. *Sternthal Róbert* Rómában él, onnan jár haza segíteni együttesünket. *Grünberger Gábor* a Vasasban játszik. *Rajna Gábor* a csapat legkülönösebb tagja. Ő az egyik producere a Saul fia című filmnek. Igen, azt hiszem, nem hagytam ki senkit. Ők az „ezüstfiúk”.

– Végül szeretném hallani a véleményét arról a közelmúltban felröppent és az Új Életben is megjelent hírről, hogy a XV. Európai Maccabi Játékokat Budapesten rendeznék meg.

– Szerintem – válaszol Kenéz György – ez lehetséges. A magyar sport eredményei, a versenyzők sikerei erre mindenképpen predestináltak. Ami a vizes létesítményeket illeti, 2019-re készen lesznek és rendelkezésre állnak a legkorszerűbb uszodák, stadionok, versenypályák. Én személy szerint nagyon örülnék neki, és ígérek egy aranyéremet vízilabdában.

Találkozásunk végén Kenéz György még elmondta, hallotta, hogy Sallóieék háromgenerációs futballistacsalád. Ők is ilyenek a vízilabdában. Most 82 éves, nagybeteg édesapja, akit ő mindennap ápol, szintén OB I-es vízilabdázó volt, fia, a 36 éves ifjabb Kenéz György pedig a Honvéd utánpótlásedzője, ígéretes játékvezető, így kerek a világ a Maccabi VAC olimpiai bajnok edzője, szövetségi kapitánya körül.

Molát Ferenc

Fideszes figyelmeztet fideszest

(*atv.hu*) *Debreczeni János*, Veszprém Radnóti Miklós Antirasszista-díjjal kitüntetett korábbi fideszes polgármestere lemondásra szólította fel *Huszár Gábort*, Szentgotthárd polgármesterét.

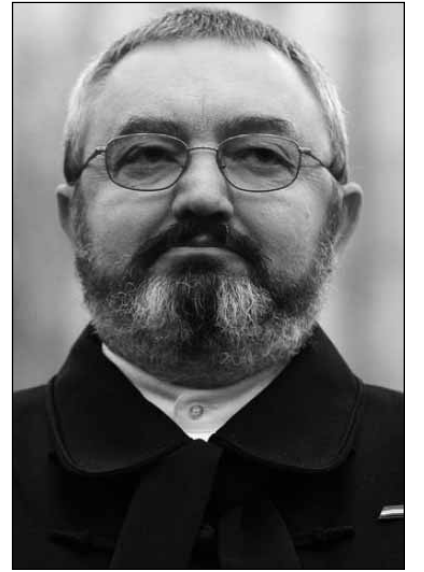
„Őn a nemzetpusztítók szöcsövéként olyan rágalmazó véleményt fogalmazott meg, amely rossz fényt vet Szentgotthárd lakosságára és az egész magyarságra” – kezdi levelét *Debreczeni János*, Veszprém egykori polgármestere.

A Radnóti Miklós Antirasszista-díjjal kitüntetett politikus szerint szánalmas, hogy Szentgotthárd polgármestere „szerencsétlen megfogalmazásnak” minősítette saját szavait.

„Én ezt a véleményt és magatartást megbocsáthatatlannak és elfogadhatatlannak tartom” – fogalmaz *Debreczeni*.

Veszprém korábbi polgármestere felszólította *Huszár Gábort*, hogy népképviselői pozíciójáról azonnal mondjon le, és távozzon a közéletből.

Amennyiben ez nem történik meg, *Debreczeni* abban bízik, majd a Fidesz és a lakosok eltávolítják tisztségéből.

Debreczeni János

Izrael állhat a párizsi vérengzés mögött a fideszes polgármester szerint

A *Nyugat.hu* hozta nyilvánosságra a felvételt, melyen *Huszár Gábor*, Szentgotthárd fideszes polgármestere azt állítja, a zsidó állam is állhat a Párizsban történt események mögött.

„...Annyit tőlem mindenki fogadjon el, hogy az, ami Párizsban történt, az egyértelmű bizonyítéka annak, hogy bizonyos üzleti körök, és én itt kimondom, aminek a hátterében nagy valószínűséggel akár a zsidó állam is állhat, a keresztény Európát az iszlám ellen akarja hangolni, tehát ennek a tábor létesítésének semmiféle köze nem lehet a párizsi eseményekhez...” – vélekedett *Huszár Gábor* a portál által nyilvánosságra hozott felvételen.

IZLÉSFICAM

„Miss Holokausztúlélő”

A 83 éves *Rita Berkowitz* nyerte meg idén az izraeli Haifában a harmadik alkalommal megrendezett *Miss Holokausztúlélő szépségversenyt*. A kissé bizarrnak ható és sok kritikát kapó rendezvény célja felhívni a figyelmet arra, hogy az Izraelben élő mintegy 200 ezer holokausztúlélő háromnegyede szegénysorú. A kritikusok szerint viszont a rendezők show-t csinálnak az idős emberek szenvedéseiből, és kihasználják őket.

A verseny döntőjébe, melyet az izraeli Haifában tartottak, 13 idős asszony jutott be, akik miután végigvonultak a kifutón, elmesélték túlélésük történetét.

Idén a 83 éves *Rita Berkowitz* fejére került fel a legszebbnek járó korona. Bár a hölgyeket profi fodrászok, sminkesek, manikűrösök veszik ke-

A show-t támogatja az izraeli Nemzetközi Keresztény Nagykövetség és a haifai *Jad Ezer L'Haver* nevű, holokausztúlélőket segítő szervezet is. Céljuk az, hogy felhívják a figyelmet a mintegy 200 ezer izraeli túlélő jelentős részének nehéz sorsára, becslések szerint ugyanis háromnegyedük a szegénység küszöb alatt él.

Az adományokból fenntartott *Jad Ezer L'Haver* kilenc lakóházban 80 pénzügyi gondokkal küzdő idős embert szállásol el, akiknek többek közt orvosi és fogorvosi ellátást, rendszeres étkezést és közösségi programokban való részvételt biztosítanak.

Simon Sabag, a haifai idősotthon alapítója és vezetője 2013-ban a Jerusalem Postnak elmondta, hogy a szépségversenynek nem titkolt célja az idős hölgyek kényeztetése is. A versenyzőkkel ugyanis profi sminke-

A győztes

(*Achim Cohen* fotó)

zelésbe, a verseny szervezőinek álláspontja szerint valójában a belső szépséget és a kiegyensúlyozottságot figyeli a zsűri.

A versenyre immár hagyományosan több ezer ember, túlélők és családjuk volt kíváncsi. Érkeztek résztvevők Izraelből, az Egyesült Államokból, Kanadából, Franciaországból, az Egyesült Királyságból és Belgiumból is.

sek és fodrászok foglalkoznak, a kozmetikumokat izraeli cégek biztosítják, a hölgyeket pedig limuzinnal szállítják a helyszínre, hogy igazán szépnek és megbecsültek érezzék magukat.

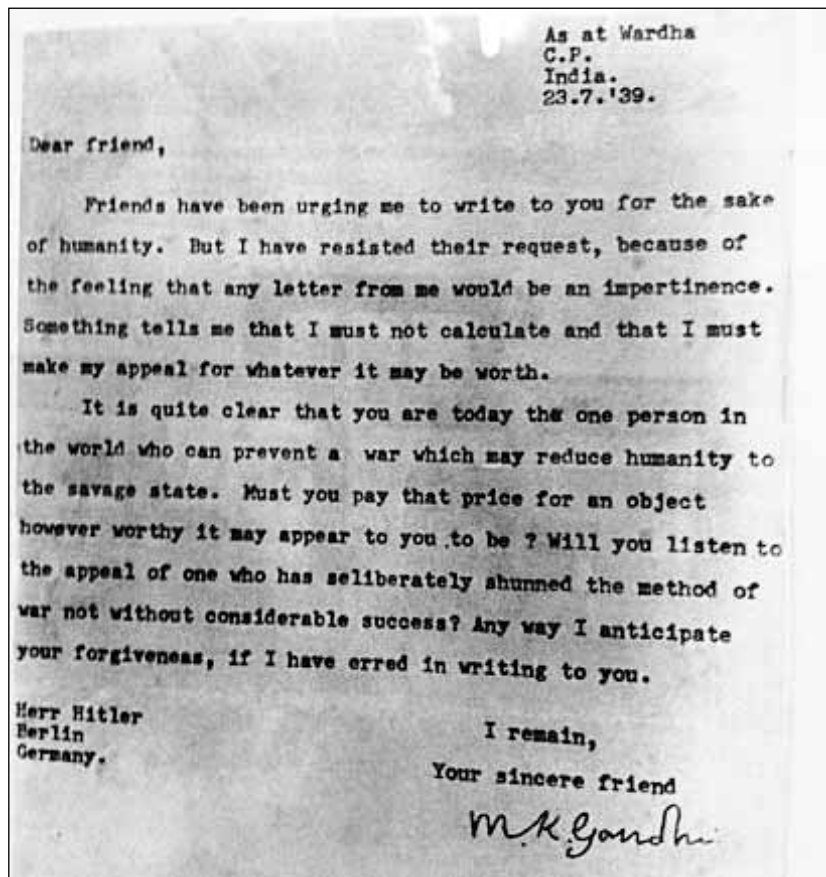
A kritikusok szerint viszont az egész felhajtás arra megy ki, hogy show-t csináljanak az idős emberek által átélt szenvedésekből, és így kihasználják őket. (*A NOL nyomán*)

Gandhi és az ő „kedves barátja”

Mahatma Gandhi levelét megírta... Egész pontosan 1939. július 23-án fogalmazta meg a Hitlernek címzett üzenetet, amiben arra kéri a Führert, hogy előzze meg a második világháború kitörését, ne engedje, hogy elszabaduljanak az indulatok.

Ebben az időben Hitler már bekebelezte Ausztriát, a csehországi Szudétavidéket, és küszöbön állt a világméretű konfliktus.

Íme a levél, és annak magyar fordítása:

„Kedves Barátom,

Barátaim sürgetnek egy ideje, hogy írjak Önnek az emberiség érdekében. De én ellenálltam kérésüknek, mert úgy éreztem, hogy bármely tőlem jövő levél illetlenség lenne. Valami azonban azt súgja, nem szabad erre gondolnom, hanem fel kell emeljem szavamat, érijen bármennyit is.

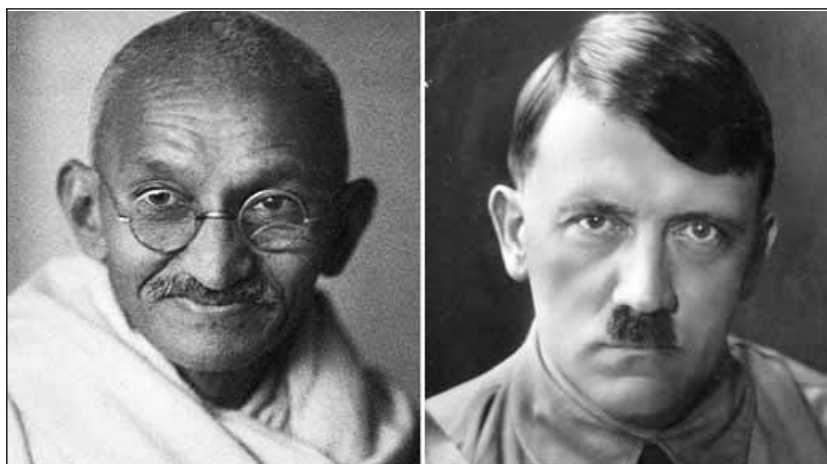
Világosan látszik, hogy ma Ön az egyetlen ember a világon, aki megelőzheti a háborút, mely az emberiséget a vadak szintjére süllyesztheti. Valóban megéri ezt az árat egy cél, tűnjön az bármennyire is értékesnek? Vájon hallgat-e Ön olyasvalakinek a szavára, aki határozottan őrizkedett a háború eszköztől, és nem is számottevő siker nélkül? Bárhogy is legyen, számítok bocsánatára, amennyiben hibáztam azzal, hogy írtam Önnek.

Maradok őszinte barátja,

M K Gandhi”

Azt nem tudjuk, a levél eljutott-e valaha Hitlerhez, egy biztos: a náci vezér nem méltatta válasza Gandhi szavait, és sajnos az is tény: nem hallgatott rá.

Különösnek tűnhet, hogy az egész életében pacifista, a békéért harcoló Gandhi kétszer is „barátjának” nevezi Hitlert, ám minden bizonnyal ez nem több pusztá formáságnál. (*108.hu*)

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turisták-
nak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zug-
lóban, Vezér u. 156. VITAPHARM.
Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Mik-
lós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantá-
tumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1.
320-4778. www.drviragdental.hu és
www.mini-implantatum.hu

Ótthoni szakápolást vállalunk Budapest
területén, szükség esetén egyedi szakorvosi
ellátással és gyógyászati segédeszközök
helyszínre telepítésével. Együttműködünk a
házi orvossal, kórházi szakorvosokkal. Kó-
ser étkezést is biztosítunk. Szakmai mű-
ködési engedéllyel és felelősségbiztosítás-
sal rendelkezünk. Tartós megrendelés ese-
tén árkedvezményt adunk. E-mail cím:
alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás
telefon: +36-30-443-1016.

Tóthné Húvós Katalin fogtechnikus
mester. Fogsorok, hidak készítése, javítá-
sa soron kívül. Fogszabályozó, fogfe-
héritő. Fogászati háttér biztosított. Szolid
árak. Mozgáskorlátozottakhoz hához me-
gyünk. Hétfői ügyelet. 1013 Bp., Krisz-
tina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz
közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, más-
olás, plakátnyomatás, könyvnyomatás,
névjegykészítés a Mammut I.-ben (III.
em. 312-es üzlet) a II., VI., IX. kerületek-
ben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523,
www.rcontact.hu

Ha szeretnél Izrael mellett szolidari-
tást vállalni, illetve önkéntes munkáddal
segíteni, gyere velünk Izraelbe! Sar-El önk-
éntes munkacsoport indul: 2016. január
3.-január 24., január 24.-február 14. Je-
lentkezés: Deutsch János, +36-20-233-
8454, janos.deutsch76@freemail.hu, vagy
személyesen az Izraeli Kulturális Intézet-
ben (VI. ker., Paulay Ede utca 1.) minden
kedden, 16-17 óra között.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ
vásárolok nagyméretű, kisméretű festmé-
nyeket. EZÜSTTÁRGYAKAT, 12 vagy
6 személyes (akár hiányos) evőeszközök-
szettet, cukordobozokat, gyertyatartókat,
tálcaikat stb., Kovács Margit, Gorka kerá-
miát, herendi, meissenit, Zsolnay porcelá-
nokokat, régi álló, fali, asztali díszórákat, an-
tik, barokk bútorokat, tabernakulumot,
szekretert, reneszánsz dolgozószobát,
bronz-, fa-, márványszobrokat (hibásakat
is). Teljes hagyatéktól első vevőként a leg-
magasabb árat fizetem. KÉSZPÉNZ-
BEN. Díjtalan kiszállítás, értékbecsülés, vi-
dekre is. Üzletünk: II., Fő u. 67. Tel.: 06-
1-789-1693, 06-30-382-7020.

GÁBOR ESZMERALDA becsü-
mgyűjtőnk elsőként, legmagasabb áron,
készpénzért vásárol judaikat, továbbá fest-
ményeket, csillárt, bronztárgyat, bútoro-
kat, ezüsttárgyakat, tört vagy fazonara-
nyat, porcelánokat, herendi, meissenit,
Zsolnayt, Kovács Margit, Gorka Géza al-
kotásait is. Egyebeket, órákat, teljes ha-
gyatéket. Kiszállítás, értékbecsülés díjtalan,
vidékre is. Üzletünk: II., Fő u. 67. Tel.: 06-
1-789-1693, 06-30-382-7020.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek
Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zusza
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz

Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető
az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB

IBAN:
HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap
Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsek: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk
intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes
zöldszámon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Klinikai szakápoló végzettséggel, in-
tenzív szakápolói gyakorlattal otthoni be-
tegapótlást vállal, akár otthalkással is. 06-
20-221-7018.

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, ké-
peslapokat. Este: 322-8439, 06-20-522-
5690.

Vállalok nagy-, pipere-, festés és épít-
kezés utáni, illetve heti takarítást, vala-
mint ablaktisztítást, időseknek bevásárlást

és ház körüli munkát, hőeltakarítást. Né-
meth Csaba: 06-20-566-4990.

67 éves, kezdődő demenciás férfi el-
látására keresek valakit 24 órás gond-
ozásra, otthalkással. Referencia szükséges.
06-70-370-8409.

Budapesten vagy Bécsben idős,
egyedülálló személy gondozását, eltartá-
sát vállalom. 06-30-468-6102.

Gyermekfelügyeletet, idős személyek
részére bevásárlást, társalkodónői tev-
kenységet és egyéb szolgáltatást vállal
középkorú nő. 06-70-202-7147.

2016. évi külföldi utazáshoz útitársat
keres középkorú nő. 06-70-202-7147.

ZSIDÓ KULTÚRKÉPEK

Dr. Schnitzer Armin főrabbi életéből (1836 Hunfalva–1914 Komárom)

Keves az olyan hitközség, amely egykori
főrabbiának életéből könyvet jelent meg.

Ezért örömmel vettem kézbe a Paszternák
Tamás egykori tanítványom által kiadott és ré-
szemre megküldött, Schweitzer Gábor előszá-
vával megjelent 181 oldalas könyvet, amely a
tovatúnó világ emlékeztetője, és megidézi az
egykori rabbi és jesivák – Hunfalva, Leipnik,
Nikolsburg, Gyöngyös, Késmárk, Liptószent-
miklós, Komárom – nem könnyű életét.

S ritka az olyan könyv, melyet a magyar és
a szlovák hitközség is támogat, s két nyelven is
olvasható.

1904-ben kiadott emlékiratai a múltól szól-
nak, s a hétköznapi és ünnepek hagyományai-
t tükrözik, de áttekintést adnak az egykori ko-
máromi múltból, s ismert zsidó személyiségek
kelnek életre, a haladó és ortodox irányzatok
képviselői. A zsidó népelet alakjai ismerősek tűnnek,
s szerencsésen ötvözi a
korrajzot az életképpel, mint egykor Hochmuth Ábrahám veszprémi főrabbi
(1816–1889) vagy a nemrég elhunyt Domán István.

Sikerült összekapcsolnia két korszak – hagyomány és haladás – hídjait, mivel
a Sulchán Áruch körül kiéleződő viták vezettek az 1868/1869-es egyetemes
gyűléshez és a magyar zsidóság több részre szakadásához, az ortodoxia és a
neológia különválásához. Ezt a megosztottságot a főrabbi tragikusnak tartotta.
1843-ban a fő kérdések közé tartozott, hogy a tóraolvasó a zsinagóga közepén
vagy a toraszekrény előtt legyen-e.

Összhangot keresett mindig a hagyomány és a haladás között, s személye élő
tiltakozás volt az ellen, hogy a világi tudás kizárja a vallásosságot. Megtanult la-
tinul, németül, s kívülről tudta Schiller verseit. Moses Mendelssohn volt a péld-
képe, világnézetét, filozófiáját magáévá tette.

Német, később magyar nyelven prédikált, de a lényegi kérdésekben hű maradt
a tradícióhoz.

Érdemes szólni az orgonához kapcsolódó vitáról: a neológok megengedték,
de ő ellenezte, mert tudta, ezzel a konzervatív tagokat megsértene.

Úgy gondolta, egy vidéki rabbi nem zárhatja ki magát a politikából sem. A li-
berális párthoz tartozott, és a városi törvényhatóságnak is tagja volt. A Szabad-
elvű Párt jelöltjét támogatta a Függetlenségi Párt jelöltje ellen, s a vesztes párt
hívei bevették a győztes párt híveinek ablakait. A főrabbi azt mondta: ha már
bántani akarnak valakit, az ő legyen, ne a szegény ablakok, akik nem szavaztak.

Érdekelte 1883-ban a tisztaeszlári per, és sajnálatos állapította meg, hogy minden,
vallási téren tett engedménynek az lett az eredménye, hogy a konzervatív hívek a
másik táborba mentek, s a fiatalok visszahódítását jelölte meg célként.

Sajátos humoráról is számos visszaemlékezés ír.

Az ortodoxiával mindig kereste a békét, de ez sajnos nem mindig valósult
meg. A kamocsai kis zsidó imaházat 1908-ban avatták, ami a gutai rabbit is
meghívták, de nem beszélt magyarul, így inkább a református lelkészt kérték
fel, mert a hívek haladó párti rabbit nem fogadtak el. Jóval elfogadhatóbb volt
számukra a református lelkész beszéde.

Nyolc évtizeddel a háta mögött bölcs nyugalommal készült távozására, fele-
ségét és gyermekeit kérve, hogy ne keseregjenek utána. Steiner Jakab székes-
fehérvári rabbi búcsúztatta, aki beszédében a modern rabbiról szól, aki beleme-
rült a bölcsészet mélységeibe, de vallásos hite nem szenvedett csorbát.

Így élt a kortársak és így él az utókor emlékezetében, és soha nem gondolta
volna, hogy írása Komáromban halála után 100 évvel ismét megjelenik.

Köszönet a komáromi hitközségnek, és elgondolkodtató a többi számára,
hogy egykori tudós főrabbi munkáit reprintben miért nem jelentetik meg.

Halmos Sándor

Olvasói levél

Ausztráliában a Saul fia

Ausztráliában Bondiban mutatták
be először Nemes László fantaszti-
kus, díjnyerő alkotását, a Saul fiát.

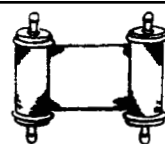
Már egy héttel a „zsidó filmfesztí-
vál” nyitása előtt lehetetlenség volt
jegyet kapni az előadásra. Egy órá-
val a film vetítése előtt összegyűlt a
magyar zsidók idősebb korosztálya
Sydneyben, de örömmre eljöttek a
gyerekek és az unokák is, akiknek a
magyar nyelv ismeretlen, de látni
akarták, min mentek a szülők és
nagy szülők keresztül a világ legbor-
zasztóbb gaztette során.

Csend volt a teremben. Néha szí-
pogást lehetett hallani, amikor valaki
elírta magát a fantasztikus dráma
bemutatója alatt. A film befejeztével
a nézők nem siettek a kocsijukhoz.
Még sokáig ott maradtak, beszélget-
tek, és a magyar nyelv túlharsozta az
angolt.

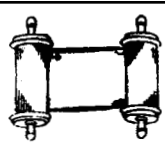
Magyarzatok a gyerekeknek
(akik már felnőttek), és a gyerekek-
től angolul az unokáknak (akik már
szintén nem gyerekek) a tragikus, de
művészi alkotásról.

A Saul fia egy hatalmas nemzetkö-
zi mű.

Arje Singer, Sydney

IMADÓK

Templomok	Péntek este Dec. 18.	Szombat reggel Dec. 19.	Péntek este Dec. 25.	Szombat reggel Dec. 26.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	15.45	8.00	15.45	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	15.45	8.00	15.50	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	15.45	9.00	15.50	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.30	9.30	17.30	9.30
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.40	8.00	15.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.40	8.00	15.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

December 18. péntek	Tévét 6.	Gyertyagyújtás: 3.35
December 19. szombat	Tévét 7.	Szombat kimenetele: 4.47
December 22. kedd	Tévét 10.	Ászárá bötévét böjt
December 25. péntek	Tévét 13.	Gyertyagyújtás: 3.39
December 26. szombat	Tévét 14.	Szombat kimenetele: 4.50

Balassagyarmati napok

(Ipoly menti tudósítónktól) A közelmúltban egy határon átnyúló projekt ke-
retében, a helyi Kertész István Alapítvány szervezésében Balassagyarmaton
Kereszt(y)ény–Zsidó Párbeszéd Napja volt, melyhez több társrendezvény is
kapcsolódott.

Mintegy bevezető programként a Mikszáth Kálmán Művelődési Központ
zsúfolóság megettél színháztermében Magyarország egyetlen zsidó színházá-
nak, a budapesti Gólem Színháznak Lefitymálva című humoros előadására
került sor. A színjáték után a Baranyi Gábor vezette balassagyarmati cigány-
zenekar játéka mellett mindenki ingyen megköszönhetett egy kis kóser pálin-
kát és flódnit, majd érdekes pódiumbeszélgetés következett Borgula András
rendezővel.

Néhány nappal később a Kertész István Alapítvány kuratóriumi titkára,
Majdán Béla művelődéstörténész rendhagyó tárlatvezetést tartott a balassa-
gyarmati országosan védett műemlék ortodox zsidó temetőben. A tárlatveze-
tést részt vettek többek között az ipolyvágyi (Sahy, Szlovákia) magyar tan-
nyelvű Szondy György Gimnázium, az ipolynéki (Vinica, Szlovákia) Balas-
si Bálint Magyar Tannyelvű Alapiskola, a balassagyarmati Szent Imre Ke-
resztény Általános Iskola Gimnázium és Szakképző Iskola, a Szent-Györgyi
Albert Gimnázium és Szakközépiskola, a Kiss Árpád Általános Iskola tanu-
ló, valamint felnőtt civil szervezetek és a helyi egyházak képviselői.

Kora délután a Határmenti Projektek Háza és a Kertész István Alapítvány
által Kereszt(y)én és zsidó temető címmel korábban meghirdetett
képzőművészeti pályázat alkotásainak bemutatására, illetve értékelésére ke-
rült sor. A Rózsavölgyi Márk Alapfokú Művészeti Iskola képzőművészeti
tanszakához beérkezett 35 alkotásból a Rózsavölgyi Galériában megnyílt ki-
állítás Csach Gábor művészettörténész, alpolgármester nyitotta meg, aki át-
tekintést adott a történelmi korok halálkultuszairól, és értékelte a pályázatra
beküldött alkotásokat.

A zsűri döntése alapján az első három díj mellett kiadásra került három kü-
lönös díj is. Az alapítvány jóvoltából minden induló kapott jutalmat. Első díjas:
Farkas Viktória (Szondy György Gimnázium), második díjas: Hamvas Sára
(Balassi Bálint Gimnázium), harmadik díjas: Bogár Blanka (Szent Imre Ke-
resztény Általános Iskola, Gimnázium és Szakképző Iskola). Különdíjasok:
Horváth Dalma (Szent Imre Keresztény Általános Iskola, Gimnázium és
Szakképző Iskola), Varga Ágnes (felnőtt, Balassagyarmat), Kiss Gergely (fel-
nőtt, Szügy).

Immáron az estébe nyúlóan, Kereszt(y)ények – Zsidók – Magyarok címmel
nyilvános beszélgetés hangzott el a Művészeti Iskola koncerttermében.

Beszélgetőpartnerek voltak: Beer Miklós, a Váci Egyházmegye püspöke;
Heister András, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke,
a Zsidó Világkongresszus alelnöke (Budapest); Bartha István balassagyarma-
ti evangélikus lelkész, filozófus, valamint Hrubik Béla, a legnagyobb határon
túli magyar község, Ipolynek (Vinica, SK) polgármestere, felvidéki magyar
költő. A beszélgetést Majdán Béla moderálta.

A programokon – melyeket a Nemzeti Együttműködési Alap és balassa-
gyarmati magánszemélyek is támogattak – közreműködött többek között
Csábi István előadóművész, Nógrádi Gergely kántor, operaénekes, valamint
Teszter Nelli zongoraművész, akik szünni nem akaró tapsvihart arattak pro-
dukcióikkal a nagyszámú ökumenikus közönség körében. Néhány nappal
később a Kertész István Alapítvány művelődéstörténésze a szentendrei Ma-
gyar–Izraeli Baráti Társaság tagjait kalauzolta végig a balassagyarmati mű-
emlék temetőben, majd a felvidéki, dél-szlovákiai község, Ipolynek „alap-
kolás” magyar fiataljai számára tartott előadást a zsidó nép történetéről, a zsi-
dó vallás fő ismérveiről és a 19–20. századi zsidó–magyar együttélésről.

Woody Allen 80 (bis 120)

Woody Allen Oscar-díjas amerikai rendező-színész, az Annie Hall és még számtalan fanyar humorú film alkotója december 1-jén ünnepelte nyolcvanadik születésnapját.

Allan Stewart Königsberg néven viszonylag jómódú, brooklyni kispolgár zsidó családban jött a világra. Hároméves korában szerettett bele a moziba, amikor anyjával látta a Disney-féle Hófehérke és a hét törpét. Az iskolában átlagos diák volt: rajongott a képregényekért, a sportért, imádta a dzsesszt és a mozi, sajátos humoráért társai szórakoztatónak találták. Tizenhét évesen kezdte Woody Allen néven küldözgetni vicceit, humoros írásait a különböző ügynökségeknek, amelyek szépen fizettek is neki. Érettségi után autodidakta módon képezte magát, legfőképp azért, hogy a lányok észrevegyék; célját ugyan nem érte el, de tekintélyes műveltségre tett szert.

Az ötvenes évek elején Hollywoodban dolgozott humoros tévé-műsoroknál, ami ugyan jó iskola volt számára, de örökre megutáltatta vele a felszínes, csillogó moziváros. Legkedvesebb rendezői, Ingmar Bergman, Federico Fellini, François Truffaut, Michelangelo Antonioni is egészen másfajta filmes látásmódot közvetítettek számára.

New Yorkba visszatérve, kabarékban lépett fel 1964-ig, amikor Charles K. Feldman rendező megbízta a Mi újság, cicamica? forgatókönyvének megírásával. A film kasszasiker lett, Woody Allen előtt megnyílt a mozi világa, s 1969-ben megrendezhette első filmjét Fogd a pénzt és fuss! címmel. Ki ne emlé-

kezne a „Semmi cicó, vigyázzon, mert nálam van a slukker” feliratú cetlire és a kétbalkezes, abszurd figurára, aki annyi filmjének őstípusa lett. Következő filmje, a Játszd újra, Sam!, az egyik legszemélyesebb vallomása a nőkhöz fűződő, meglehetősen ambivalens viszonyáról.

Rendkívül termékeny kapcsolata kezdődött Diane Keaton színésznővel, aki több filmjében is főszerepet kapott, így az Oscar-díjas Annie Hallban és a Manhattanben. Ezekben a filmekben benne van mindaz, ami oly egyediv teszi Woody Allen műveit: az értelmiségi lét, a szorongás, a szexuális bizonytalanság, a zsidó identitás, New York szépsége és retentete, a mozi varázsa. Humora intellektuális, gyakorta moralizáló, a két legfőbb emberi dolog számára a szerelem és a halál, melyekhez többnyire iróniával közeledik.

A nyolcvanas években készült filmjei – Zelig, Broadway Danny Rose, Kairó bíbor rózsája, A rádió aranykora és a szintén Oscar-díjas Hannah és nővérei – meglehetősen sokrétűek, ám egyenetlen minőségűek. Főszereplőjük az új szerelem, Mia Farrow, akivel tizenkét évig éltek és dolgoztak együtt, született egy közös gyermekük, s nevelték Mia saját és fogadott gyermekeit. 1993-ban – meglehetősen csúnya perpatvarok után – szétváltak útjaik, s Woody Allen feleségül vette Szun Jit, koreai származású nevelt lányukat.

A magánéleti bonyodalmak alkotóképét nem érintették, szinte évente jelentkezik új filmmel, amelyekben az újabb nemzedék sztárjait, Sean Penn, Helen Huntot, Scarlett Johansont is

Néhány percig rabbi is volt („Fogd a pénzt és fuss!”)

szívesen szerepelteti (Match Point, Füles, Kasszandra álma, Vicky Cristina Barcelona, Éjfélkor Párizsban, Rómának szeretettel, Blue Jasmine). Legutóbb a Káprázatos holdvilág és az Abszurd alak című filmjeit láthatta a közönség. Az utóbbi tíz év természetesen szinte kivétel nélkül a jó történet, a jó forgatókönyv, kiváló párbeszéd és színészeszközök mutatkoztak meg, azaz csaknem mindegyik a filmkészítés mestermunkája.

Allen zenészként is megállja a helyét: hétfőnként a Michael's Pub Manhattan nevű szórakozóhelyen klarinétozik együttesével, amellyel 2007-ben Magyarországra is eljutott. Könyveinek nagy része magyarul is megjelent, az aforizmagyűjteményekből manapság nem maradhatnak ki mondásai. Néhány klasszikus mutatója: „Nem mintha félnék meghalni, csak nem szeretnék ott lenni, amikor bekövetkezik”; „Évekig nem szóltam a feleségemhez. Nem akartam félbeszakítani”; „A pénz jobb, mint a szegénység. Már csak anyagi szempontból is.”

Filmjeit számos díjjal jutalmazták. Az Oscar-díjra 22 alkalommal jelölték, és négy alkalommal meg is kapta a kitüntetést: háromszor a legjobb eredeti forgatókönyvért (Annie Hall, Hannah és nővérei, Éjfélkor Párizsban), az Annie Hall a legjobb rendezés díját is megkapta. A gálákat azonban rendszeresen kihagyja (csak egyszer volt jelen, a New Yorkot ért 2001-es terrortámadás után), az amerikai filmakadémiának nem is tagja. A legenda szerint amikor az Annie Hall tarolt, ő egy New York-i klubban klarinétozott. Magyarországon Kern András hangja forrt össze Woody Allennel, legtöbbször ő szinkronizálja filmjeit. (MTI)

...és ideje van a nevetésnek

Japán turista megy ki a reptérre. Egyszer csak a taxit megelőzi egy Honda.

– A Honda nagyon gyors, Japánban készült! – kiált fel a japán.

Menek tovább, amikor egy Toyota előzi meg őket.

– A Toyota nagyon gyors, Japánban készült! – kiált fel ismét a japán.

Harmadszorra egy Mitsubishi suhan el mellettük.

– Mitsubishi nagyon gyors, Japánban készült! – mondja ismét a turista.

A sofőr nem szól semmit, hamarosan kiérnek a reptérre.

– 100 000 forint lesz – mondja a taxis.

– Micsoda? Az nagyon sok – hápog a japán.

– Taxióra nagyon gyors, Magyarországon készült – válaszolja a sofőr.

Beteg a kannibál törzsfőnök. Tam-tam dobon megy a hír faluról falura, egészen a gyarmati helytartó házáig.

– Beteg a főnök, tam-tam, segítség. Megy a hír:

– Küldünk orvost, tam-tam.

Egy hét múlva újra tam-tam dobon száll a hír:

– Orvost bevettem, nem használt. Kérek más gyógyszert!

Megmondóemberek

Előbb-utóbb lehetetlen lesz elkerülni, hogy felső határt szabjunk a befogadásnak.

Josef Schuster, a Német Központi Zsidó Tanács elnöke

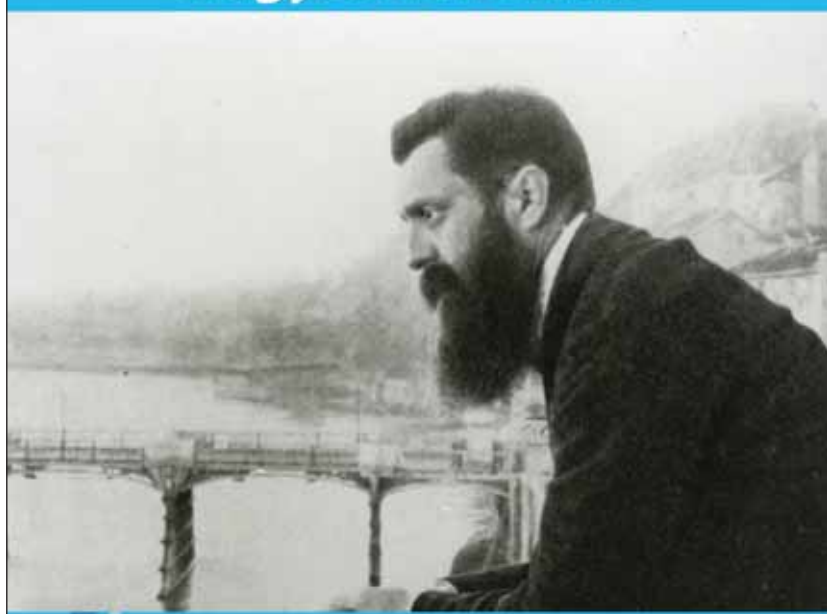
Az emberek megértették, hogy nincs jövő a zsidók számára Európában.

Avraham Gigi, brüsszeli főrabbi

Azzal, hogy a zsidó kárpótlási iratok a Veritashoz kerültek, most lett a kormány a zsidólistája.

Toronyi Zsuzsanna, a zsidó levéltár igazgatója

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal, a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-ula.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

SPÁNN GÁBOR

(H)éberség

Kedves Rajongóim! Mielőtt ezt a kis szösszenetet elolvassák, szeretnék valamit leszögezni. Óvatos ember lévén, mindig magaménak érzem a közhelyet: jobb félni, mint megijedni. Különösen igaz ez Európa 9/11-e, a párizsi terrormerénylet óta. Semmilyen intézkedés nem tartok túlzónak, ami Európa történelmének leghosszabb egybefüggő békés szakaszát hivatott tovább hosszabbítani. Cáfolhatatlan axióma az, hogy Magyarország bármelyik percben célszorgója lehet a terrorizmusnak, mint akármely más uniós állam, és ezen belül is mi, zsidók, dobogósak vagyunk. Nem sorakoztam be azok közé sem, akik a világ legnagyobb nyilvános pletykapadján, az interneten, szellemes és gyenguska, képes és szöveges viccek tömegét ontják a fegyveres testületek, rendőrök, katonák terhére. Nem kergeti föl az agyvizemet a fokozott ellenőrzés fogalma sem, aminek hasznosságáról a terrorizmust illetően nem vagyok meggyőződve, de tudomásul veszem, hogy a héten háromszor mozdultam ki autóval, és mindannyiszor beleestem egy ellenőrzésbe, ahol megkérdezték, van-e vontatókötelem. De hogy hű maradjak humorista mivoltomhoz, egy ilyen helyzetet nemrégiben, a már említett fokozott ellenőrzés időszakában, nem bírtam poén nélkül kihagyni. Kártyáztunk egy Pest környéki barátomnál éjjelig. Ezt követően harmadik partnerünk is beszállt a saját kocsijába, én az évembe, és elindultunk az agglomerációból a kb. 20 perces autótúra a város szíve felé. A centrumba vezető főútnak egy olyan szakaszán, ahol parkolósáv is van, messziről láttam, hogy az én barátom nagy luxuskocsiját az ott álldogáló rendőrautóból zseblámpával leintik. Magamban kissé kárörvendően mosolyogtam, mert elmondta, hogy másnap hajnalban külföldre indul, nagyon fog sietni haza, és gyorsan alszik néhány órát. Melléjük érve lelassítottam, és miközben a rendőrök barátom jogosítványát és személyi igazolványát ellenőrizték a kocsijukban lévő számítógépen, ő savanyú mosollyal szólt be nekem: mit szólsz, ez pont akkor történik velem, amikor sietnék!

A rendőrök engem csak megbámultak, ezért a letekert ablakon keresztül emelt hangon közöltem gonoszkodó jópofimat: Látod, Péter! Én mondtam neked az utolsó partinál, hogy nem kellene részegen lopott autóval jogosítvány nélkül éjjel száguldozni! Jó mulatást a továbbiakhoz!

Még a tükrömből láttam, hogy partnerem úgy mosolyog a csodálkozó rendőrökre, mint akit beltükrözés közben hívnak mobiltelefonon.

Természetesen mi, zsidók is meghoztuk a saját biztonságunkat szolgáló intézkedések sorozatát. Hívó ember megtudhatta a zsidó hírforrásokból, hogy a vallásunkkal kapcsolatban működő valamennyi intézménnyel megemelték az ellenőrzés fokát, és volt olyan tapintatos rabbink is, aki szószeletről indokolta a döntést, kérve a hívek megértését a macerázás. Ennek ellenére amit megéltem személyesen, az indokolt, de számomra mégis neveléses, és csak erősíti bennem a sok éve rögződött életérzést: megbolondult körülöttem a világ. Az egyik nagy zsinagógánkba igyekeztem, és már messziről láttam az ismerős biztonsági őrt, akiknek létszáma megszorított I fő talpig felfegyverzett rendőrrel. A közeg úgy nézett ki, mint kedvenc filmjeim G. I. Joe-ja. Minden testrészen egy-egy fegyver lógott, géppisztolyát úgy szorította magához, mint a gyerek, akiről sugárzik a testbeszéd: a játékszeremet nem adom!

Visszaemlékezve nagyon távoli kiképzésemre, már messziről gratuláltam elméletben: a civil biztonságiak és a rendőr is egy csoportba tömörült a zsinagóga bejáratánál, ami az általam tanultak szerint minden biztonsági koncepciónak ellentmond. Ha van terrorista a világon, aki aznap és oda kíván bejutni, nem kell egy gránátnál többet fölálloznia. Ellentmondásos filíngem akkor teljesedett be, amikor felfedeztem, hogy az állandó biztonságiak régi jó ismerőseim, egy közülük tanítványom is volt az ORZSE-n. Ahogy közeledtem, fülig ért a mosolya, és messziről kiabált: gut sábesz, tanár úr! Hogy tetszik lenni? Kedves felesége, fia (akit személyesen is jól ismer)? Én lefutottam a szokásos udvariassági kúrt, minden kérdésre feleltem, és még a zord rendőr is köszönt egy jó estét. Az ismerős biztonságiak bekísért, és ahogy becsukódott mögöttünk a zsinagóga ajtaja, úgy fagyott le arcáról a mosoly, mint egy profi hollywoodi statisztának. Döbbenetemre, amikor ott tartottam, hogy képzeld el, a lakáscserénél összetörték a szállítók feleségem kedvenc étkészletét, hivatalosra váltott. Van-e önnél fémtárgy, szűrő-vágó eszköz, bármilyen palack, bármilyen csomag, ami nem önhöz tartozik? Kérem, a zsebeit pakolja ki, bezárólag az aprópénzig! Nézetem rá, nem érte ezt a metamorfózist. De mivel jogkövető állampolgár vagyok, tudomásul vettem: az, hogy több évtizede ismer, és volt idő, hogy naponta találkoztunk, ebben a szituációban irreleváns. Neki ez a kötelessége, és innen kezdve én neki csak egy belépni szándékozó személy vagyok. Furcsa érzéssel pakoltam ki a zsebeimet, és mielőtt átmentem a fémdektoron, ahova intett, még megkérdeztem, hogy fogtömés vagy csípőprotézis számít-e. A mosolya nem hatott egész őszintének... Kis híján lekéstem az imaidő kezdetét a sok apró gönc elpakolásával, és győzködtem magam, hogy nem engem nézett az iszlám állam ideiglenesen hazánkban állomásozó küldöttjének.

Látta rajtam az értetlenséget, és mintegy magyarázkodva ennyit mondott: szerkesztő úr! Ezt mindenkivel végigcsináljuk, bezárólag az elnökig.

Tudomásul vettem, hogy mostantól bármilyen zsidó létesítménybe megyek, vegyem úgy, hogy repülőtéren vagyok. Az odáig rendben van, hogy a terrorizmus veszélye olyan intézkedéseket szül, amelyek nyomán minden potenciális áldozatban hivatalból egyben elkövetőt is látnak, és inkább nézzenek át 100 papír zsebkendőtől kipágig mindent a zsebekben, mint hogy beengedjenek bárhová valakit a pulóvere alatt testére szerelt robbanóanyaggal.

Az átkosban azt tanultuk a Foxi Maxin, hogy Lenin állítólag egyszer azt mondta: Vertrauen ist gut aber Kontrolle ist besser. Vagyis: a bizalom szép dolog, de az ellenőrzés még szebb.

De hogy ne csak lejárt szavatosságú bölcsesség jusson eszembe, a nem túl divatos kis szakállas mondása szült bennem egy másik gondolatot. Szép dolog, hogy ma minden zsidó létesítményben ekkora, személyre szabott ellenőrzés van, de véleményem szerint ez az intézkedés egy kicsit megkésett. Kocsmafizológia csupán, de azt üzenem, hogy az ilyen szigorított átvizsgálásokat már régen, mondjuk jó 30 évvel ezelőtt is be kellett volna vezetni. Például a Hítközség Síp utcai központi épületében már akkor időszerű lett volna, két, nüansznyi különbséggel. Az egyik, hogy a személyes cuccokat nem befelé, hanem kifelé kellett volna ellenőrizni mindenkinél, és nem csak fémet, de papírt is kellett volna egyeseknél keresni!